Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

В злучности сила

SWOBODA

Рік XVIII. Ню Йорк. Четвер, 31-го Марта 1910. Число 13 Vol. XVIII. New York, N. Y. Thursday, March 31, 1910. No. 13

Під розвагу Русинів, що хотїли-б осісти на фармах

Не один Русин в Америцї, заробивши в майнї або у фабрицї деякий гріш, хотїв би радо набути тут якийсь кусень землї і стати хлїборобом, фармером. І воно зовсїм природно, що земля має таку принаду для нашого чоловіка, бо-ж на ріли він родив ся, на ріли він зріс і на ріли працював в старім краю. Впрочім, наш брат в Америцї знає се досконало, що тяжка праця під землею в майнї або при горячих печах фабрик, нищить швидко його животні сили; вкінцї він знає, що робота в майнї або фабрицї є непевна і нестійна; що в майнї або фабрицї стоїть над ним наставник (boss), від котрого він зависимий; він знає, що хочби й як пильно і запопадливо працював в майнї або у фабрицї за молодших своїх лїт, то таки не доробить ся на стільки, щоб на старі лїта міг він бути забезпечений від голоду і холоду. ,,Ой нема то ремесло, як леміш і чересло" — говорить наша пословиця і вона цїхує як найкрасше хлїборобський характер нашого народа.

Доброї, плодовитої землї є ще в Америцї надто доволї і, як учені аґрономи твердять, самі лише Злуч. Держави змогли-б виживити що найменше 5 разів тілько людности, що вони мають тепер... Цїла наша біда в сїм, що Русин не знає, де в Злуч. Державах є земля під кольонїзацію або як за нею шукати, що доси не було у нас якоїсь уложеної, пляновоі роботи в сїм напрямку, щоб американських Русинів поселювати на фармах. І як раз в наслїдок браку такої з'орґанїзованої, кольонїзаційної роботи, було можливо се, що в послїдних часах деякі наші люде (безперечно в добрій вірі), одушевляли ся таким очайдушним пляном, як кольонїзація горячого, на-пів дикого Мексика, де наш Русин не найшов би напевно нїчо иншого, а лише одну загибіль.

Та ,,нема злого, що не вийшло-б на добре" — кажуть мудрі люде, і ся як раз дискусія над кольонїзацією Мексика була причиною, що наші передовики в Америцї почали зовсїм поважно застановляти ся над тим, як би взяти ся до орґанїзованя наших руських, фармерських кольоній в Злучених Державах. І вислїдок сего заінтересованя справою кольонїзації є покищо такий, що на найблизшій Конвенції Р. Н. С. має бути виготований широкий і основний реферат про кольонїзацію з поданєм всїх пригожих під кольонїзацію земель в Злуч. Державах тай є в Бозї надія, що тодї ся акція кольонїзації прибере якісь певні і означені форми.

Но, як там воно і не буде, а ми хочемо вже й тепер піддати під розвагу наших фармолюбних Русинів одно зовсїм поважне предложенє що до набутя фарм, яке недавно тому виринуло по раз перший на денне сьвітло між оголошенями ,,Душпастыря" і яке було обговорюване підчас нарад спорого числа сьвящеників, котрі то наради відбувались онодї по сьвященичих духовних вправах в Філядельфії, Па. Маємо тут на думцї землю в державі (стейтї) Вірджінія, яку розпродує ,,Chesapeake Land Corporation" (Земельна Корпорація Чеспік), що має свою головну канцелярію (офіс) під 902 Walnut Str., Philadelphia, Pa.

Іменно, підчас згаданих нарад сьвящеників в Філядельфії, Па. вибрано комісію з трьох членів, яка мала поїхати до Вірджінії і довідати ся на місци про якість землї, про її положенє, про условини купна і т. п. Сю комісію творили оо. А. Пристай, П. Понятишин і П. Лучечко; наш Преосьв. Владика, хотячи зробити собі прогульку, прилучив ся до нас разом з своїм братом, Йосифом, як також пристав до нас і редактор ,,Свободи," п. А. Цурковський, так, що на дїлї комісія складала ся з 6 людей. Минулого тижня їздили ми до Вірджінії і що ми там найшли і бачили, подаємо отсим до відома ширшого загалу більше або менше інтересованих в сїй справі наших Русинів. Отже так:

Земля під кольонїзацію находить ся, як сказано, в державі (стейтї) Вірджінія, коло місточка Йорктавн, при вливі широчезної ріки Йорк до Атлянтийського Океану. Комунїкація, полученє зі сьвітом є водне; човна (бовти) курсують правильно між Йорктавном, Бальтіморе, Філядельфією, Ню-Йорком, Норфольком, Джемставном і Річмондом. Ріка і морське побереже є дуже богаті в рибу і найлїпші на цїлу Америку устрицї так названі ,,Rock-oysters." Ловити рибу вольно всякому до схочу, а ловити устрицї може лише сей, хто возьме собі акер чи кілько там води в наєм від держави; цїна однак найму є дуже низька, бо лише 1 дол. 50 ц. на рік. При сїм належить замітити, що береги ріки і моря є власностю компанії, кождий одначе фармер має законно ґарантований приступ до води і уживанє берегів.

Клїмат (підсонє) є дуже лагідний і здоровий. Тому, що околиця лежить над водою, великих спек лїтом нема, а як і є горячо, то за те в ночи опадають обильні роси. Зима майже не знана; сніґ є рідкостію, а як і притрусить він трошки землю, то не полежить більше як 24 годин. Як довідувались ми від тамошних людей, то нема там вихрів анї бур, так званих ,,торнадо," що дають ся нераз так дуже в знаки набережним американським оселям. Дощі умірковані.

Земля, загалом беручи, є добра і урожайна. Правда, не є се пшеничний чорнозем, але звісний в Америцї так званий ,,Norfolk loom" пухкий, пісковатий намул змішаний з чорною землею; процентово сей намул переважає. Така земля надає ся знаменито для садівнитства і під управу всякого рода огородовини, як бульби, салати, капусти, шпінаку, селєру і т. п. Поверхня землї є переважно гладка, а хоч і є декули горбки, то не такі, щоб не можна їх управляти. Щоби учити поселенців управи огородовини, оснувала компанія взірцеве, рільне господарство (model farm), яке веде тепер досьвідчений огородник, Німець. Коли-б Русини поселились там більшим числом, то компанія постарає ся також о огородника Русина. Продати землеплоди можна на місци по цїнах біжучих, а човна доставляють їх відтак на ринки збуту до великих, набережних міст. Опалового і будівельного дерева є подостатком, а вода в керницях сьвіжа і здорова.

Землю дїлять на 10 і 20 акрові загони і менше як 10 а більше як 20 акрів купити не можна. Землю можна собі вибрати, де хто хоче. Лїс понайбільше вирубаний і земля зовсїм чиста. Коли-ж би хто хотїв взяти землю з лїсом, то компанія зрубає лїс на половинї купленої землї і її вичистить, другу-же половину зрубати і вичистити мусить вже сам властитель. Лїс не є грубий і рубати його дуже легко.

Цїна землї за акер кругло 100 дол.; за низшу цїну купити не можна. Звичайно треба заплатити половину готівкою (або й менше після умови), а другу половину можна сплачувати ратами. Процент від несплаченої суми числять 6 від ста. Хто хоче, то компанія вибудує йому хату о 5 кімнатах і господарські будинки, заосмотрить його в рільничі знаряди, як плуг, борону, лопату, граблї, (воза не дають) і в живий інвентар т. є. в коня, корову, безрогу і 10 курий і за те все числить 750 дол. Значить 10 акрів землї, хата, господарські знаряди і живий інвентар коштують разом 1.750 долярів. На сю суму треба заплатити готівкою найменше 500 долярів. Як-жеж хто сам будує собі хату, то мусить будувати її після одного і того самого пляну. (Отже не можна-б прим. будувати колиби з нетесаного дерева). Хоч будує собі хто сам хату, то може однак взяти від компанії на сплату господарські знаряди, коня, корову, безрогу і кури по звичайній цїнї. Кінь є all right і коштує 80 доляр., а корова коштує 50 дол., но правду кажучи, сї корови і кури не далеко відбігли від коров і курей галицької породи. Хто не має насїня під засїв, може собі його взяти на кредит по торговій цїнї від компанії, а тим знов, що приходять на фарми і не мають ще готової хати, дає компанія безплатне приміщенє на так довго, доки хата не буде збудована.

Коли хто купить землю, а потім її не хоче, то розуміеть ся, мусить собі сам її відпродати. Коли-ж муж, купивши землю, умре, і вдова по нїм хоче позбутись фарми, а тут нїхто не трафляєть ся, щоб її від неї відкупив, то сама компанія відкупить, а зглядно зверне їй вплачені гроші, або дарує їй суму єще не сплачену. Так само на жаданє сторони звертає компанія гроші на випадок окалїчілости або взагалї неспосібности мужа до працї; потручує собі лише 5 проц. від вплаченої суми. Сї умови є вимінені в контрактї купна і продажі. Коли прим. Русин купить землю, а на сусїдні загони не трафляєть ся Русин-купець, то компанія з'обовязуєть ся, що нїколи не відпродасть їх муринови (ніґрови), аби Русин не мав не конче-то пожаданого сусїдства.

Хто купує землю, то купує всьо, що є на землї і під землею (само собою розуміеть ся, що про те, що є над землею, не може бути ніякої квестії, бо кождий

(Продовженє на стор. 5-ій).

Заходом Нюйорських Товариств і Братств

відбудуть ся

ВЕЛИКІ ВЕЧЕРНИЦЇ

в память 49-их роковин смерти

нашого ґенія

ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

в суботу, дня 2-го цьвітня 1910 р.

під ч. 66-68 E. 4 St.,

в Manhattan Lyceum Hall, New York.

F 51

ПРОГРАМА:

1) Вступне слово. 2) Хор „Думи мої". 3) Деклямація „Думи мої". 4) Сольо „Така її доля". 5) Відчит про значінє творів Шевченка. 6) Хор „Осїнь". 7) Деклямація „Кавказ". 8) Хор „Ой щож бо то за ворон". 9) Фортепян. 10) Деклямація „Сон". 11) Дует „Де ти бродиш моя доле" в супр. фортеп.

„ТАРАСОВА МОГИЛА"

сценїчний образець.

13) Хор „Завіщане" в супров. орхестри. 14) Закінченє.

Початок о год. 8-ій вечером.

Вступ: Крісла І-рядні 50 цнт., II рядні 35 цнт., III-рядні 25 цнт.

Весь дохід призначений на будову памятника Тараса Шевченка в Київі.

Беруть участь слїдуючі Тов. і Брат.: Тов. „Просьвіта", Тов. „Запорожська Січ", Тов. „Зоря", Тов. „Тисьмениця", Тов. „Шевченка", Тов. „Боян", Тов. „Гайдамаки", Бр. сьв. Володимира, Бр. сьв. Андрея.

Українцї! Приходїть всї на Вечерницї та помянїть безсмертного Батька Тараса „не злим, тихим словом!"

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

АНТІН ЦУРКОВСЬКИЙ.

СТРІЧА З КОМЕТОЮ.

Свобідна переробка твору Каміля Фляммаріона „Конець сьвіта".

IV.

Як виглядатиме кінець сьвіта.

„Предсідателька рахункового департаменту астрономічної обсерваторії має голос".

На сей зазив підняла ся струнка стать дівчини і ступила на трибуну.

„Мої передбесідники — почала вона — оба мають цілковиту слушність. З одної сторони є се незапереченою правдою, що наша земля в наслідок діланя води, сили тяжкости та всіляких атмосферичних явищ безвпинно вирівнює ся, вигладжує ся, але знова з другого боку маси води на нашій земли стало зменчують ся. Се суть два явища, які наука ствердила як певні, неоспоримі факти. А однак мені так здасть ся, що конець сьвіта, то є кінець усякого житя на нашій земли не наступить ані в наслідок загальної потопи ані в наслідок браку води..."

Сї слова викликали у слухачів величезне здивоване та переполох.

„Так — продовжала бесідниця — вода на нашій земли безвпинно зменчує ся і прийде колись час, коли її не стане ні краплї; а однак брак води не буде причиною смерти усего живучого на нашій земли. Небезпека лежить де инде. Зменчуванє ся скількости води на земли спричинить зменчуванє ся скількости водної пари у воздусї, а се потягне за собою як безпосередний наслідок загальне остудженє; в сей спосіб усе органічне житє на нашій земли згине в наслідок зимна.

„Здасть ся, я тут не потребую доказувати, які ґази складають ся на наш воздух, яким дихаємо. Кождому звісно, що коли возьмемо приміром 100 кварт воздуху, то найдемо там 79 кварт ґазу, званого окиґен та 20 кварт ґазу званого кисень. Лишає ся ще одна кварта; сю одну кварту коли подїлимо на 100 частин, то найдемо у нїй лишень 4 части пари водної, що значить до цїлої скількости, взятої під розваґу пара водна становить у воздусї лишень 4 сотних ($^4|_{100}$) частий; дальше у сій кварті найдемо ($^3|_{10.000}$) квасу вуглянного, водень, озон, та много иньших ґазів у дрібненьких скількостях. Для нас однак найважнїйшою є пара водна, яка, як ми бачили находить ся у воздусї в дуже дрібній скількости. А однак — я тут покликую ся на сьвідоцтво істориків, які тисячними примірами зможуть потвердити, що власне дрібниці рядять сьвітом — без сеї, хотяй так дрібної скількости пари водної у нашім воздусї житя сталоб так для людий, як звірів і ростин немислиме.

„Філї тепла, які посилає сонце на нашу землю огрівають її, земля наша, по огрітю її сонцем тепло се висилає опять на всї сторони і колиб не було сеї водної пари, в одну мить се тепло розійшлоб ся у всесьвітні розтвори і земля лишила-б ся холодна, наче кусень леду. Ся водна пара має отже прикмету, що вона неначе вяже сонїчне тепло до нашої землї, є, так сказати-б, сим охоронним плащем, який не дозволяє теплу втікати. Зникнуть сї, хоть так дрібонькі частиці пари з нашого воздуху, а земля в одну хвилину стане зовсїм непригожа, неможлива до мешканя. Навіть найгорячійші країни на нашій земли стратили-б тоді відразу все своє тепло, та сталиб подібні до шпилів найвисших наших гір, де лежать вічні снїги і леди. І місто буйних лїсів, повени цьвітів і зелени, місто роїв крилатих сьпіваків, місто розкішного житя, хрустальних ручаїв і чистих потоків, місто озер і океанів ми мали-б на земли одну холодну, ледяну поволоку, одну пусту, білу пустку снїгу. А і ми не мали-б часу довго дивити ся на сї білі снїжні безкраї, що покривали-б тоді нашу землю; бо кров у наших жилах зціпеніла-б, серця наші перестали-б бити ся. Се були-б безпосередні, зовсїм певні наслідки того, як що бракло-б нашому воздухови пари, яка хоронить нас від смерти з зима, неначе шклянний дах в теплярни ніжні ростини перед морозом у люту зиму.

„Наука про тепло каже, що поза нашою землею, за воздушною поволокою, що її покриває, панує зимно на 273 степенів. І се є той холод, у якому заснулаб наша земля. колиб забрати її охоронний плащ, яким є водна пара.

„І ми знаємо, що скорше чи пізнїйше така доля постигне нашу землю по причині безвпинного зменшування ся води на її верхни. Що більше, така смерть є тим певнїйша, позаяк ствердженно, що не лиш сама вода, не лиш пара водна у воздусї але що навіть сам воздух поволи зменчує ся.

„Що тикає ся часу якого потрібно, аби холодна смерть зморозила усе житє на нашій земли, то і я годжу ся на період 10 міліонів лїт.

„Се є судьба яка жде усї планети нашої сонїшної системи. Я кінчу, заявляючи, що землю нашу стріне та сама доля, яка стрінула і наш місяць, який стративши усю свою воду, стративши увесь свій воздух, згинув від зимна".

З черги забрав слово канцлєр колюмбійської академії який власне наспів на наради електричним воздушним кораблем. Цїле своє житє жертвував він науці, розслїджуючи відносини на иньших сьвітах. Праці його в тім напрямі з'єднали йому вже сьвітову славу, тому отже всї з напруженою увагою вижидали його слів.

„Поважані збори, — почав він вступивши на трибуну — до тепер чули ми всїлякі теориї, всїлякі погляди, які суть вислїдком всїляких галузей знаня і науки, а всї вони старали ся доказати науково, що колись прийде хвилина кінця для нашої землї; після слів дотеперішних бесїдників сей кінець сьвіта є можливий з слїдуючих причин: по причині запаленя ся нашого воздуху, коли то земля зібє ся з кометою; се кінець, який нас може стрінути кождої хвилини; в будучности знова земля може згинути: через загальну потопу усїх континентів, через висохнене землї і воздуха задля браку води, та наконець через замерзнене нашої постарівшої ся нещасної земленьки-матери. Так отже, коли не мию ся, є се чотири способи смерти, що ждуть нашу землю.

„Поважані збори!... Ми знаємо, що нїчо в сьвіті нема вічного. Усе зміняє ся, усе гине, нищить ся. Пупінки у весні стають цьвітами, цьвіти видають овочі — усе живуче рід за родом слїдує по собі, а житє споняє свою задачу. Сьвіт на якому живемо зовсїм так само мусить скінчити ся, як і повстав. Се річ так певна, як певно по дневи настає ніч. І коли тут говорено про всїлякі причини, що в коротшім чи пізнїйшім часї мусять завдати смертоносний удар усему живучому на землі, то я позволю собі подати ще одну причину, яка є не менче малої ваги.

„Гляньмо на сонце.

„Усе житє на земли зависить від сонця. Та що я кажу?.,. Житє се лиш перемінене сонїчне тепло. Сонце удержує воду в плиннім видї а воздух у ґазовім; без нього усе булоб тверде як сталь, мертве; сонце зміняє воду у пару, воно витворює хмари, воно є причиною вітрів, дає їм напрям, управильнює круженє води. Завдяки сонцю ростини черпають поживу з воздуха: забирають з нього отруйний для людий і звірят вуглянний квас а видїлюють доконечний до дихaня кисень. Холод лїса, тїнь під велитенськими коронами дерев є тільки наслїдком переміни сонїчного тепла у ростинність; дерево, яке огріває наші мешканя віддає лишень нагромаджене у собі сонїчне тепло; і коли ми палимо ґаз або камінне вуглє, то рівнож увільнюємо лишень тільки се сонїшне тепло, яке перед міліонами лїт задержали у собі ростучі колись дерева. Навіть електрика, се нїчо иньше як переміна працї, якої першим жерелом є сонце. Так отже се є тільки сонце, що шепче у жерелї, шумить у леготї вітру, скиглить у хуртовинї, цвите у кущі рож, тьохкає у сьпіві соловейка, сліпить у блискавцї, гремить у бурї, у всїх симфоніях на земли грає.....

„Так горячість сонця на земли перемінює ся у струї воздуха і води, в експльозійну силу ґазів і пари, в електричність, в дерево, цьвіти, овочі, в силу мязнїв і нервів; і як довго ся блискуча куля палає на небозводї, так довго є запевнене житє на земли.

„Але, як я сказав висше, усе має свій кінець. Маси ґазів, що становлять наше сонце в наслїдок сили притяганя стягають ся чим раз більше, чим раз більше густїють. І прийде час, що сонце стане так густою матерією як наша земля, так, що дальше згущуванє сонїшної матерії, яке утворює усе тепло, стане неможливе. А се після обчислення настане за 17 міліонів лїт. І сї всї сонця, які бачимо як зорі в погідні ночи та з яких многі на наших очах вигасають, суть приклaдом того, що жде наше сонце. А прецінь і се мусить бути кождому відоме, що наше сонце також вже покриває ся темними плямами.

„І зовсїм певно прийде колись час, що сонце вигасне; його маса згущує ся, стягає ся, його плинний вигляд зміняє ся. Лучі тепла і сьвітла стають що раз то слабші. Житє усе на земли стягає ся в околиці рівника. І знова минає час, столїтя, плинна поволока сонця покриває ся твердою шкаралупою. Воно стає кріваво червоне, темнїє, стає чорне. І наступить тоді чорна, непрогладна, вічна ніч. Місяць, що сьвітить тільки відбитим від соня сьвітлом, не буде тоді вже більше розсьвічувати ночий. А наша земля буде тоді мати тільки сьвітло від зір. Позаяк сонце вигасло, тому на земли не ворухне ся нї один вітрець; моря, як такі будуть ще існувати, покриють ся грубою поволокою леду; нї одна хмарка не появить ся на небі, не впаде нї капля дощу.

„Земля, одно сціпле, тихе, мертве цминтарище буде однак дальше кружити кругом сонця, яке рівнож буде чорною, мертвою кулею...',

(Дальше буде).

ПРОЦЕС
православного ігум. Арсенія
проти менаджера „Свободи" Кон. Кирчова і її редактора Ант. Цурковського.

(Дальше).

Відводове поступованє п. Сніткіна.

Пит.: Хто говорив вам, п. Нідел, се, що спонукало вас до написаня тих слів, або сего уступу в заприсяженім зізнаню: „Я жадала білєту (тікету) до Савт Канаану, але його не дістала, а всеч. Арсеній Чаховцов сказав: я маю повозку і ви поїдете зі мною"? Відп.: Марія Криніцька, я задаю, що вона так називає ся.

Пит.: Чиї слова були причиною, що ви написали сей уступ в заприсяженім зізнаню: „І так я і всеч. Арсеній Чаховцов пустили ся в дорогу до в горі згаданого монастиря" Відп.: Марії Криніцької.

П. Ґарван: Що значить „aforesaid" по руськи? Відп.: „В горі згаданий".

Пит.: Чи вона уживала того слова? Відп.: Так.

П. Сніткін: Чи ви говорите по руськи? Відп.: Так, і по словацьки.

Судія: Він зізнавав, що говорить такою мовою, якою говорять в Галичині, значить матерною мовою сеї Марії Криніцької.

Пит.: Що склонило вас до написаня сего уступу в заприсяженім зізнаню: „І коли ми їхали він трактував мене овочами і обіймав мене, і по довгім переконуваню я віддалась в його обійми".

П. Ґарван: Він вже зізнавав, що те видїстав...

Відп.: Марія Криніцька менї так говорила.

П. Ґарван: Чи вона послугувала ся тами словами: „Переконуванє" і „обійми?". Відп.: Вона уживала слів, що означали те саме.

П. Сніткін: Отже яких слів вона уживала?

П. Ґарван (перебиваючи): Чи ви переписували се заприсяжене зізнане по літературному? Відп: Так.

Судія: Чи ви були автором заприсяженого зізнаня? Відп.: Вона говорила менї слова, які те саме означали, а я хотїв, щоб вони виглядали трохи гарнїйше, трохи гладше.

П. Сніткін: Чи ви моглиб сказати судови і лаві присяглих, як то воно прийшло до сего, що ви написали в сїм зізнаню такі слова: „Всеч. Чаховцов змусив мене погрозами і викликанєм у мене великої боязни о мою свободу, що я підписала документ, писаний по анґлійськи, змісту котрого я зовсїм не знала". Відп.: Я випитував ся її, як се могло статись, що вона складала зізнане перед тим, а вона сказала, що Адамяк і сьвященик накинули ся на неї та що вона налякала ся, і в сей спосіб вона підписала сей документ перед мировим судією.

П. Ґарван: Чи ви питались її, який се був мировий судія? Відп.: Нї, я не питав ся.

Пит.: Чи ви знаєте всїх мирових судіїв, які там є навкола? Відп.: Я мислю, що знаю.

Пит.: Чи ви знаєте там якого мирового судію, перед котрим всеч. Арсеній накидав би ся перед тим на сю дївчину?

П. Сніткін: Я ще не скінчив.

П. Ґарван: Розуміється ся, що ви не берете сего слова „накидати ся" буквально. Відп.: Нї, що я хочу сказати, то се, що вони доскулювали її, що вони почали її лаяти.

Пит.: Чи ви моглиб нам розказати її мовою докладно, як се лиш можливо, що вона говорила, а потім товмач переклав би се.

Сніткін: Чи се буде властивий спосіб, Сьвітлий Суде?

Судія: Я гадаю, що слова, якими тепер послугуєть ся сьвідок, можна буде порівнати з язиком сего заприсяженого зізнаня, і лава судіїв присяглих буде могла зробити висновок, чи вирази в зізнаню є первісні.

Судія: Де находить ся ваша канцелярія? Відп.: В Скрентон.

Пит.: В Скрентонї? Відп.: Так а мешкаю в Олифанті.

Пит.: Чи маєте там вивіску на канцелярії? Відп.: Так.

Пит.: Яка се є вивіска? Відп.: Коли я був студентом прав...

Пит.: Нї, скажіть лише, яка там є ваша вивіска? Відп.: „Ґаррі Нідел, правний дорадник і публичний нотар".

Пит.: Який се дім, що ви в нїм мешкаєте? Відп.: Дім з цеґли і має два поверхи.

Пит.: Чи ви займаєте цїлий дім? Відп.: Там мешкає також мій брат. Я займаю там кілька комнат.

Пит.: То ви мешкаєте в сїм домі? Відп.: Так, я мешкаю в сїм домі, но я хотїв би вияснити...

Пит.: Пождіть трошки. Як довго ви мешкаєте вже в тім домі? Відп.: Від часу, як я оженив ся.

Пит.: То значить як довго? Відп.: В червни минуло два роки.

Пит.: А як далеко від вас до Скрентон? Відп.: 6 миль.

Пит.: Чи ви їздите до Скрентону кождого дня? Відп.: Кождого дня з рана.

Пит.: І як довго там перебуваєте? Відп.: До 6 год., а часом до четвертої.

Пит.: Ви казали, що сидїли на сходах, то має розуміти ся, тодїшнього вечера? Відп. Так, тодїшнього вечера.

Пит.: Около котрої години? Відп.: В сїм дни я приїхав домів...

Пит.: В якім часї ви там сидїли на сходах? Відп.: Около 4 години.

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

Пит.: Около 4 год. сполудня? Відп.: Так, по полудни.

Пит.: А як то воно сталось, що ви сиділи на сходах? Відп.: Так.

Пит.: І потім надійшов якийсь чужий чоловік улицею? Відп.: Я не можу сказати, хто йшов з п. Кирчовим.

Пит.: Но ви казали передтим, що ніхто з ним не йшов. Відп.: Я не можу бути зовсім певний, чи він йшов сам чи з ким другим, но о скілько менї здаєть то він був лише сам і питав ся за публичним нотарем.

Пит.: Що? Відп.: Питав ся, чи я єсьм публичним нотарем.

Пит.: Публичним нотарем? Відп.: Так.

Пит.: Чи можете нам вияснити, яка була причина, що якийсь зовсім вам чужий чоловік мав прийти і показувати вам зізнанє —

П. Сніткін: Прошу на се поки-що не відповідати.

Пит. (продовжаючи): і питатись, чи ви є публичним нотарем?

П. Сніткін: Протестую проти сего, бо воно невмісне, недорічне, невідповідне і містить в собі заключенє.

Судія: Спротив піддержаний.

Пит.: Чи можете дати якесь инше від сего вияснене?

П. Сніткін: Пождіть трошки. Я протестую на сій основі, бо таке питанє невідповідне, недорічне і невмісне; воно містить в собі упередженє і висновок.

Судія: Ну, то я цофну питанє.

П. Сніткін: Його вже чула лава присяглих.

Пит.: Чи ви не можете відсьвіжити в якийсь спосіб своеї памяти?

Пит.: Яке є...

П. Сніткін: Зачекайте хвильку.

Пит.: Де ви стрітили сего Кирчова, чи таке питанє?

П. Сніткін: Я протестував проти него, бо сьвідок вже дав на се відповідь.

Судія: Протест ухилений.

П. Сніткін: Застерігаю собі право відклику.

Судія: Він казав, що не знає; він не міг сказати.

Відп.: О скільки] я собі пригадую, то п. Кирчів прийшов до мене і каже: „Чи ви є публичним нотарем?“

Пит.: Чи він прийшов сам? Відп.: Сам, так менї здаєть ся.

Пит.: Чи ви бачили його коли передтим? Відп.: Ні, не бачив.

Пит.: Говоріть дальше. Відп.: (нема відповіди).

П. Ґарван: Як далеко з Сімпсон до Олифанту? Відп.: З Карбондейл до Олифанту буде яких 12 миль, а кілька миль буде з Карбондейл до Сімпсон; разом отже буде яких 14 або 15 миль.

Пит.: Отже з Сімпсон до Олифанту буде яких 14 або 15 миль. Відп.: Так.

П. Сніткін: Заждіть трошки.

Пит.: Як далеко до Карбондейл... Відп.: Карбондейл се місто.

Пит.: Як велике? Відп.: От, може буде мати 15 тисяч мешканців.

Судія: Чи ви бачили сю статю в часописи передтим, як п. Кирчів приходив до нас? Відп.: Ні.

Пит.: Чи ви не знали дещо про неї? Відп.: Я нічогісько про те не знав.

Пит.: Чи ви ніколи не чули о Кирчові? Відп.: Я чув де-що про сю часопись; вона колись виходила в Олифанті.

Пит.: Но ви не знали Кирчова? Відп.: Ні, я його не знав.

Пит.: Хто то є Свала? Відп.: Свала є погребником в Олифанті.

Пит.: Чи він є вашим клієнтом? Відп.: Ні.

Пит.: Як довго ви знаєтесь Свалою? Відп.: Я знав ся зі Свалою від тодї ще, як я прийшов в Америку, сімнайцять або вісїнайцять літ. В кождім разї я знав ся зі Свалою шістнайцять або вісїмнайцять літ.

Пит.: Чи ви мали з ним коли який інтерес? Відп.: Ні, я ніколи не мав з ним ніякого діла.

Пит.: Ну, то як ви з ним знались? Ви знали лише, що він називав ся Свала, чи так? Відп.: О ні, в такім малім місточку можна знати кождого.

Пит.: То ви знаєте там кождого? Відп,: Так.

Пит.: Чи ви були в його домі? Відп.: Ні, я ніколи у него не бував.

Пит.: Як ви здибались на улици, то ви поздоровляли себе взаїмно? Відп.: Я говорив до него, ходив навіть до школи з п. Свалою, до народної школи.

Пит.: Хто то є сей другий чоловік, Чалий, як кажете? Відп.: Чалий, його звуть Грицьком Чалий.

Пит.: Що він за один? Відп.: Він має якесь занятє при гр. кат. церкві в Олифанті.

Пит.: То в Олифанті є церков? Відп.: О, так.

Пит.: Чи о. Арсеній мав з нею що до діла? Відповів: Ні.

Пит.: Чи ви знали його передтим? Відп.: Чи о. Арсенія?

Пит.: Ні, сего Чалого. Відп.: Я знав його з виджeня.

Пит.: Як довго ви його знали? Відп.: Гадаю, що я видав його в місті більше як рік; не знаю напевно, як довго.

Пит.: Чи то не він запровадив до вас обжалованого Кирчова? Відп.: Не єсьм певний що до сего.

Пит.: Но як ви думаєте про се тепер? Відп.: Дійсно, я не можу вам нічого сказати; я собі того не пригадую.

Пит.: А коли після вашої розмови з п. Кирчовим про сю справу, прийшла до вас Марія Криніцька? Відп.: Яких 5 мінут пізнійше.

Пит.: Лише 5 мінут? Відп.: Так, лише 5 мінут.

П. Сніткін: Тут витали вас п. Нідель, чи ви мали який інтерес з погребником. Сим погребником є Свала. Відп.: Так.

Пит.: Ви не є лікарем? Відп.: Ні.

Пит.: І се причина, чому ви не мали з ним нічо до діла. Відп.: Так.

Судія: Що зробити тепер з тими обжалованими?

П. Сніткін: Судіє, я даю вам слово чести; я ніколи ще не зломав слова, даного Вам.

Судія: Тут не йде о се, чи ви не додержали коли свого слова.

П. Сніткін: Можливо, що я був трохи занадто ревний при розбираню сеї справи.

Судія: Тепер, панове присяглі, буде розправа відложена до понеділка до $11\frac{1}{2}$ год. перед полуднем.

Я не хочу вас сюди взивати, коли ми не будемо готові. Тимчасом будьте дуже осторожні і не говоріть про сю справу ані між собою, ані з ким будь иньшим тай не приходіть до якого висновку зглядом неї, доки Суд не предложить вам її остаточно до вашої розваги.

Відтак відложив судія дальшу розправу до понеділка, значить 11. січня 1909 р. до $11\frac{1}{2}$ год. перед полуднем.

Судія: Я думаю, п. Ґарван, що замість, аби сї Русини гадали, що ми для них за строгі, ліпше воно буде, як випустимо їх на волю на слово п. Сніткіна.

П. Ґарван: Добре, Сьвітлий Суде.

(Дальше буде.)

Земляки й Землячки!

Минули столїтя, як україньско-руський нарід був сьвіточем народів своєю високою, повною богатого змісту культурою; минули столїтя, як він став орґанізувати школи тодї, як навіть королї його сусїдів підписати ся не уміли; — за українським народом сьмілі і сьвідомі з'усиля князів, маґнатів, гетманів, брацтв, монастирів, народніх мас — дати народови як найбільше шкіл і низших і висших, плекати і розвивати народню осьвіту і національну культуру.

По поневоленю політичнім, — по обрабованю економічнім, по закріпощеню — на руїнах тої сьвітлої культури почала прозябати культура сусїдних народів, а нарід український пішов назад, бо нинї завдяки чужому панованю виказує застрашуючий процент неписьменних.

Нинї українське слово заковане і переслїдуване, — культурні потреби великого народа не заспокоювані, — наша школа здавлена, дїти наші в ярмі.

Стан сей, невимовно грізний для всеї нашої будучности, не може далї тріваги. Бо незадовго буде за пізно. Ми, котрі не могли ратувати наш нарід, а не зробилиб сього, стягнемо на себе вічний жаль і докір будучих поколїнь.

І згадка про колишнє сьвітле, минуле і думка про будуче і нинїшний сумний, аж надто сумний стан нашого шкільництва, каже нам нинї забрати голосне слово, щоби закликати наш нарід до як найбільшої активности в справі нашого шкільництва.

Чи потрібуємо широко описувати становище нашої рідної школи в Галичинї? Народна школа, яка нї своїм числом, нї своєю орґанїзацією потреб народа не заспокоює анї в приближеню. Нї одної школи виділової, нї одної учит. семинарії, нї одної школи реальної, а сьмішно мале число українських ґімназий і кілька катедр на львівському унїверситетї отсе образ нашої публичної, чужим режімом вповнї поневоленої на ласку і неласку йому виданої школи в Галичинї. На нас тяжать виїмкові тільки для нас придумані постанови, бо розвиток наших ґімназий від крайно ворожого Сойму, а сьвіжий історичний доказ того настрою, се проєкт нового типу польсько-руських ґімназий, видвигнених польскою краєвою репрезентацією в останній сесії, а для нашого середного шкільництва впрост вбійчий.

Тенденція шкільництва офіціяльного аж надто нам відома.

А не забуваймо про сильну орґанїзацію шкіл приватних, на які пливуть міліони. Не забуваймо нї на хвилю про кличі, під якими ті фонди ростуть. Ягайлонська ідеа, скрахувавши на всяких унїях, нинї шукає здійснення орґанїзованєм приватних шкіл, винародовлюванєм молодого поколїня, підтинанєм в самім корінї нашого національного житя.

А ми? — Ми на те все глухі, слїпі, бездїльні. Без уваги лишали ми голоси, що остерігали суспільність перед сею грізною небезпекою. Треба було аж надто разячих доказів мобілїзації ворожих сих: треба було, щоби цїла гроза роботи наших сусїдів стала перед самими очима, щоби порушити наше громадянство, дати йому відчути страшне „мементо“.

Тепер що іно починаємо розуміти превелику вагу школи, що іно тепер починаємо розуміти, що про будучність народа, про успіх усякої нашої працї рішають великі маси сьвідомої молодїжи, а через те і орґанїзація рідної національної школи стає нашим найбільш пекучим дезидератом, першою і найважнїйшою точкою в програмі нашої народньої роботи.

Щасливий зворот вийшов недавно з провінції, сьвіжий енерґічний, глубоко відчутий. Гарні початки закладанєм приватних шкіл зроблено. Суспільність наша відчула, що не тільки ми мусимо, але і можемо проти сили поставити силу, проти приватних шкіл польських приватнї школи наші, — проти сильної орґанїзації орґанїзацію ще сильнїйшу, — проти посьвяти посьвяту ще більшу, — проти фондів ще більші фонди.

Центральною орґанїзацією, котраб уняла в систему нашу роботу над шкільництвом, починаючи від народнього аж до висшого, сцентралїзувала нашу до тепер між ріжні товариства роздроблену роботу, надала їй пляновости, сьвідомости напрямів і цїли, а заразом приєднала для неї найширші круги нашого загалу, надала їй силу і енерґію, та придбала для неї потрібних засобів, має бути Краєвий шкільний Союз, заложений українськими краєвими інституціями. Його обовязком буде дбати з одного боку про шкільництво публичне, офіціяльне, про як найбільшу фреквенцію нашої молодїжи в наших школах публичних, про опіку для неї і моральну і матеріяльну, про охорону її від кривд і надужить, про помноженє українських шкіл і можливо повнїйше заспокоєнє пекучих потреб нашого шкільництва покликаними до того чинниками. З другого боку обовязком його буде пильнувати шкільництва у всїх його стадіях, від курсів неграмотних, курсів доповняючих і приготовляючих, шкіл народних і середних аж до справи унїверситетської включно; дбати про можливо широке і всестороннє заспокоюванє потреб нашого народу, запобігти бракам і прогалинам, які істнують на сїм поли, розбуджувати ініціятиву на місцях і приходити їй в поміч засобами цїлого народу, всеї суспільности. Се акція, котру Союз підіймаєть ся вести в тїснім співробітництві з найблизшими їй товариствами, як Тов. „Просьвіта“, Тов. Педаґоґічне, Учительська Громада, Наукове Тов. ім. Шевченка, при дружній помочі всїх українських товариств і інституцій Галичини, при живій співучасти сеї суспільности. Тільки при живім співдїланю всього нашого громадянства без ріжницї верств, партий і поглядів можуть бути здійснені сї завдання, які бере на себе Союз, а котрі являють ся неминучою потребою хвилї.

Погляньмо на Нїмців, які на поклик Петра Розеґґера за 11 місяців зложили 2 міліони на орґанїзованє приватних шкіл; на Чехів, які на приватне шкільництво складають рік-річно близько міліон; на Поляків які на „Towarzystwo szkoły ludowej“ і „Dar grunwaldski“ зложили міліони. Так роблять народи далеко щасливійші від нас, що в своїх руках держать шкільну маґістратуру, яка і без того дбає про розвій їх шкіл і ними щиро опікуєть ся, що мають до своїх услуг і управу краєву і центральне правительство. Але вони не вдоволяють ся тим, зрозумівши всю вагу школи і національно сьвідомого виховання. Вони не жалують нї працї, нї жертв, бо знають, що школа рішає про будучність народу а всяка праця на сїм поли, найменша жертва робить сю будучність і кращою і певнїйшою.

А для нас така акція стократ потрібнїйша, стократ конечнїйша. Учім ся від других, щасливійших від нас народів, не жалуймо нї щирої працї нї щедрих жертв. Там, де справа йде про запевненє національного нашого істнованя — найбільша праця, найбільша жертва не за велика, — а велика і важна і найменша праця і найдрібнїйша жертва.

Нехайже у відповідь на наш горячий зазив наш нарід і наша суспільність здобуде ся на як найважнїйшу сьвідому цїлий і обовязків орґанїзаційну роботу в цїлім краю.

Нехайже увесь нарід без ріжницї на верстви, на партії, погляди і вік поспішить зі щедрими датками на фонд „Рідна школа“.

Зберім могучий фонд загальний на скріпленє істнуючих уже шкіл, на безпроволочне помноженє і успішний розвій наших приватних шкіл. Сили в нас ще досить. Викрешім її з себе з огляду на вагу справи і грозу положеня.

Рідна школа нехай стоїть нам все перед очима, нахай нам не лишає нї хвилї спокою, нехай займає в нашій роботї перше місце, бо вона з усїх найважнїйших справ найважнїйша.

Покажім, що ми вірні висококультурним заповітам наших предків, що ми народ культурний, що може і буде жити в родинї культурних народів Европи, а не стане погноєм чижих національностий.

На се чести і сили в нас хиба ще богато.

Михайло Грушевський,
голова.

Др. Іван Брик,
секретар.

Члени тїснїйшого комітету:

Радник Іван Кивелюк містоголова, Др. Іван Раковський ІІ. секретар, відпоручник Наук. Тов. ім. Шевченка, о. Омелян Ваньо, Др. Володимир Охримович і о. Александер Стефанович, відпоручники Народного Комітету, Др. Остап Макарушка, відпоручник Руського Тов. Педаґоґічного.

Члени Союза.

Др. Стефан Федак і проф. Володимир Шухевич, відпоручники Тов. Днїстер, Др. Евген Озаркевич і о. Теодозий Лежогубський, відпоручник Тов. „Просьвіта“, о. Іван Чапельський і К. Малицька, відпоручники Руського Тов. Педаґоґічного, о. Др. Юрий Стефан, і проф. Василь Білецький, відпоручники Тов. „Учительська Громада“, Др. Волод. Бачинський, відпор. Народного Комітету, дир. Омелян Саввич, відпор. Краєвого Союза ревізийного.

Датки просить ся слати до Тов. Днїстер у Львові, на кн. вкл. ч. 6800. Письма просить ся адресувати „Краєвий Шкільний Союз“ у Львові Ринок ч. 10. („Просьвіта“).

F 52

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

„SWOBODA“

(LIBERTY)

The Ruthenian Weekly
184 Hudson Str.,
Published every Thursday at
184 Hudson St., New York, N. Y.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

REV. P. PONIATYSHYN,
Superintendent
Box 112, Elizabeth, N. J.
адреса мешканя:
326 Rose Hill Place,
ELIZABETH, N. J.

ANTH. CURKOWSKYJ,
editor
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.

K. KIRCZOW,
manager,
NEW YORK, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода“

часопись для руського народа в Америці і орґан „Р. Н. Союза“, виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців $2.00
до стар. краю на 12 місяців $2.00
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий, або почтовий money order (моні ордер). Money order то є карточку, котру дістанете від почтара або аґента на експресовім офисі, пішліть нам бо без того ми не годні гроший дістати.

Адрес:
„SVOBODA“
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи непригожі до друку нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся її звороту і не було залучено марок на зворот.

Нові додатки до еміґраційних приписів.

Вже то наші еміґраційні власти ніяк не дають про себе забути. Що пару тижнів, а все пригадують ся, приневолюють заговорити про себе.

Возьмім голі числа. Після статистики веденої на Еліс Айленд від дня 1. січня с. р. до 15-го марта, отже протягом двох і пів місяця депортовано 3500 еміґрантів. З того протягом місяця січня відіслано 1400, в лютім 1100 а від 1 до 18 марта около 1000 нещасливців, які може попродали послідну сорочку, аби дістати ся до вимріяної країни долярів.

І се застрашаюче число депортованих спонукало комісаря Віліямса розіслати до усїх корабельних компаній циркуляр, у якім він поставив ясно жаданя уряду. Сї жаданя подаємо тут, позаяк вони для нас суть не менче важні, та коли сї, що спроваджують з Галичини своїх краянів чи свояків будуть їх придержувати ся, уникнуть не одного гіркого розчарованя та непотрібних коштів.

Передовсім чоловік їдучий в Америку мусить бути так фізично як духово спосібний здобути собі тут кусник хлїба. Такі люди, яких лїкарська комісія узнасть за слабих фізично, дальше всї хорі заразливими недугами та глупковаті будуть безпардонно депортовані.

Дуже богато еміґрантів не допускає ся, позаяк вони не мають відповідної суми гроша при собі. Тому комісар опять пригадує на указ з 28-го червня 1909 року після якого кождий еміґрант мусить мати при собі найменче 25.00 долярів, крім тікету до евентуального місця свого призначеня. Однак в тім взглядї додано дальше заострене. До сеї пори водило ся таке, що коли прибувший до порту еміґрант не міг виказати ся достаточною сумою гроша, то бракуючу суму до 25.00 дол. можна було йому переслати почтою на Еліс Айленд. Річ природна, що в сей спосіб на Еліс Айленд день денно приходили тисячі долярів, які треба було розділити між еміґрантів, що потягало за собою для уряду кошт удержуваня спеціяльного для сеї функції урядника. І тому то комісар Віліямс зніс сей привілей і установив, що лишень в виняткових случаях, то є чоловік жінцї, або жінка чоловікови, батько дїтям або на відворот можуть помочи на Еліс Айленд грішми. Гроші прислані від дальших свояків будуть завернені, а еміґрант депортований.

В сей спосіб кождий такий, який приїде в Америку без вимаганої уставою готівки буде безусловно депортований, та не буде ніякого способу помочи йому. Кождий вибираючий ся в Америку мусить мати при собі найменче 25 долярів, а коли тут замешкалий хоче помочи еміґрантови грішми, то може се зробити тільки в сей спосіб, що сї гроші пішле йому наперед до краю, бо на Еліс Айленд від тепер гроший вже не приймуть.

Богато наших людий купуючи і посилаючи шифкарту до краю, кажуть еміґрантови їхати не на адресу того, хто купив шифкарту, але на адресу „банкира“, у якого куплено шифкарту. Еміґраційний уряд оголосив, що усїх таких еміґрантів, які їдуть на адресу ріжних „банкирів“ буде безпощадно відсилати назад.

Дальше самітно їдучі дїти низше 16 лїт, а які не їдуть до своїх родичів, будуть рівнож депортовані.

Се суть головні точки, подані в найновійшім розпорядженю еміґраційного комісаря. Подаємо їх до відома тих, що думають спроваджувати свою рідню або краянів з Галичини а коли вони будуть їх придержувати ся, защадять собі неодної прикрости.

Наша байдужність.

Одною з найважнїйших хиб нашої суспільности є наша так звана „рутенська точність.“ Представити нашому Іванови у властивому сьвітлї яку небудь справу, нераз незвичайно важну, — то він, хоть і второпає о що воно йде, однак вмісто роздумати, а відтак можливо серіозно брати ся до дїла, буде припоручену йому справу систематично відкладати з години на годину, з дня на день, так, що коли остаточно, чухаючись в потилицю та зївнувши пару разів возьме ся за ню, то як раз у його сусїда уже не тільки „цїлий лан пшениці зжато,“ але її вже і в снопи повязано.

Маю на думцї як раз піднесений в послїдних часах нашою „Свободою“ протест в справі драконського обмежуваня славянської еміґрації.

Хто цїлїй тїй справі приглянесь добре, побачить сейчас в усїх тих забаганках американської буржуазії цїлу небезпеку, яка перейшовши через ухвалу Конґресу в Вашинґтонї, позбавила-б тисячі наших братів-робітників послїдньої „дошки ратунку,“ і той не повинен хотяй у таких справах бути байдужним!...

Єсли отже проєктовані нашою „Свободою“ протести, підписувані на карточках будуть мати якийсь вплив, то повиннісьмо не лишатись позаду других проживаючих тут европейських націй, але як один муж запротестувати рішучо против надужитя Конституції сьої вільної републики.

Другою, неменьше дражливою, але фактичною хибою у нашого народа єсть знова так звана „рутенська амбіція.“

Я далекий від докорів кому небудь і на чию небудь адресу. Але як чоловік, котрий в житю мав нагоду переконатись нераз про шкідливість наших народних хиб у нашім суспільнім житю, осьміляюсь час до часу вказувати нашому загалови його недуги.

Але вертаймо до річи.

Заложить прм. котрий з наших патріотів якийсь „бізнес,“ себ-то ґросерню або по більшій части сальон, ого!... тодї, небоже, не тільки не приближай ся до нашого сараки без „бука,“ але в додатку „шапкуй“ йому, бо він „патріот.“

Переницюватись нашому Іванови в Америцї з простого „хлопа“ відразу в готельника, се прецїнь неабияке дїло! Сеж прецїнь честь і то не тільки для нашого патріота, але і для тих, котрі одурившись в його сальонї, розбивають собі голови, а опісля волочать ся та тратять тяжко запрацьований гріш по судах. Він прецїнь велика особа, бо таких наш „бизнесмен“ звичайно „білює,“ себто кладе в суді за них запоруку, а робить се очевидно не для чого иньшого, а тільки тому, щоб його „костумери“ знали, „що то наш патріот може.“

Але пригадайте такому нашому патріотови обовязок, що по при наливанє шклянок, він мігби послужити своїм „костумерам“ також в народній, чи орґанізаційній роботї, то тодї сейчас стрінетесь з коротко та узловатою відправою: „Я зробив своє“! Най тільки кождий піде його слїдом, а Русь-Україна, туй-туй пробудить ся до нового житя!...

Але Господь Бог хай ратує від подібних патріотів!...

На останку хочу сказати про ще одну відміну наших патріотів.

Як звісно, то живе поміж нашими робітниками чимале число так званих „перевчених“, а властиво недовчених людців, котрі місто послужити „меньшому братови“ в народному дїлї, приміром місто його вчити що лишень в лучности сила, що лишень солїдарностю стають народи великі і могучі, добувають красшу долю і т. д. — вони критикують усе і уся (бож прецїнь вони все „лїпше“ знають) киринять, підпольною роботою тільки шкодять усему, кожде дїло у самих початках нищать і нївечать. Після їх гадки, то Р. Н. Союз хоть і є народна орґанїзація, однак „no good“, а то тому, бо місцеві Віддїли не зовуть ся „Січами“, Товариствами але по церковному „Братствами“! І се є головний арґумент їх проти Р. Н. Союза!...

Чи однак таким самим критикованєм усїх і уся коли хто прислужив ся народній справі?

У кого вже. вроджена амбіція критикувати других, то нехай знайдеть ся у такого також хочби стільки доброї волї, щоб сам не сидїв з заложеними руками за печею, але щоб засукав рукави та взяв ся до виполюваня з народньої ниви кукіль та другий хабуз тим самим хоть чим тим причинивби ся меньшому братови в здобутю красчої будучности...

Михайло Бєля.

Що ви на се?

В статї „Єще в справі кольонізації“, друкованій в 12-ім ч. „Свободи“, д. Хомин не зовсім вірно передав мій проєкт. Я проєктував не агентів для вишукованя землї відповідної для кольонізації — а Комітет вибраний Конвенцією, який кромі вишукованя землї мав би ще богато иних річий до роботи, як інформованє про те де йде добре робота, остеріганє перед страйком, поміч в організованю в робітничі Союзи і т. п. Вишукованє землї я не клав головною задачою сего комітету з тої простої причини, що більшість Русинів в Злучених Державах се не фармери а робітники і відношенє таке по всїй віроятности зістане і на дальше.

Добр. Хомин побоюєсь, що забеспеченє членів Союза на случай старости та нездібности до праці в практиці не дасть ся перевести. Можливо, що оно так є, всеж таки подумати над сею справою не завадить, бо що неможливе нинї, може стати можливим або і конечним завтра. Завважаю, що плаченє не після лїт тут нї при чім. Можна би, приміром, зробити так, що на случай старости і нездібности до праці обезпечувалиб ся **не всї члени**, а лише тї що схотїлиб і тодї розуміє́сь на сю цїль мусїлиб платити певну додаткову суму. В разї смерти перед осягненєм ухваленого віку певна часть вплачених на таке обезпеченє гроший моглаб бути звернена родинї і додана до посмертного.

Д. Хомин слушно побоюєсь, що єслиб головний уряд Союза мав переконуватись чи чоловік справдї неспосібний до праці, то се моглоб потягнути за собою великі кошти. Але і на се може найтись рада. Приміром, на случай неспосібности до праці міг би обеспечувати членів **не сам а в спілцї з місцевим брацтвом**, значить із гроший плачених членом на обеспеченє на случай нездібности до праці частина, приміром половина ішла би до гол. каси Союза, друга половина оставалаб в братстві. Єсли трафить ся чоловік неспосібний до праці, тодї половину гроший платить єму Союз, другу половину братство. В сей спосіб кожде братство мусїлоб дати лиш вірне справозданє, бо тут ходилоб о єго власну шкіру.

Обезпеченє на старість міг би Союз провадити сам без помочи місцевого братства, бо ся справа зовсїм проста.

Як вже висше сказано, найлїпше булоб мабуть завести ті додаткові роди обеспеченя зразу лиш для тих, котрі сего жадалиб а не примусово для всїх членів Союза, а єсли се показалось би практичним, можнаб в 2 чи скілько там лїт пізнїйше розширити на всїх, єслиб більшість членів собі того жадала.

Подати, скілько члени так обезпечені малиб платити і скілько би діставали, тепер абсолютно не можливо не маючи статистичних даних дотично членів Союза. Додеперішні справоздан Союза. Дотеперішні справозданя Союза подають лише скільки є членів в Союзї та на сїм будовати нїчого не можна. Требаб ще знати скілько є членів якого віку, чим они займають ся, як довго належать до Союза, через що члени убувають в Союзї і чи на стало чи нї, на що умирають, в якім віцї і т. д. — Тодї доперва можнаб будовати якісь пляни, бо тодї доперва зналиб ми не лиш число членів Союза та суму гроший в касї, але зналиб справдїшний стан орґанїзації. Таке справозданє повинноб бути оголошене бодай 3 місяці перед Конвенцією.

Та чи здобудесь Головний Уряд Союза на него?

I. A.

Допись з Бразилії.

I.

Елементарне нещасте. Шизма в полудневій Америцї.

Допись першу в сїм роцї зачинаю зазначенєм елементарного нещастя, яке нас постигло: миши і щурі знищили весь засів до тла! Жнива жита, пшениці і ячменю припадають у нас в час Різдва, однакож в тім роцї випередили нас миши і щурі, та майже всюди лишились ми з голим стеблом, без одного колоска! Аж серце вяне глядячи на широкі лани з голим стеблом! Два роки панувала шаранча, але всеж не всї потерпіли; в тім роцї мусимо всї прокормлюватись купованими булками, бо єсли хто що троха вратував, то се ледви вистарчить на новий засів. Ратують ся люди зарібками при желїзницї, тай надією на кукурудзу і на фасолю. З кукурудзи будуть малаї, коб лиш дочекатись її. Миши і щурі витягали з землї саджені зерна, та в многих місцях чисто знищили, но люди поучені практикою тубильців садили другий раз, що і вдалось, бо мишва мала досить роботи з дозріваючим житом. Кукурудза підносить ся в гору, а мишва гине, та нїм завяжесь в шульки, вигине мишва то за для браку поживи, то гадєм нищена; — так проповідають тубильцї, та оно і дуже пожадане, впротивнім случаю пухлибисьмо з голоду, бо всеж кукурудза то найважнїйший артикул для прокормленя родини і худобини.

Ся допись дуже не весела, бо приходить ся менї зазначити друге нещастє, а се шизму в полудневій Америцї. Що кілька тисяч Русинів в Арґентинї перейшло на православіє, то се нам звісне вже від двох лїт, а що щось подібного починає кільчитись і в Бразилії, вже ся річ певно не дуже потїшаюча. Арґентинські Русини просили і благали наших Владик о присланє їм якого будь сьвященика, хочби і монаха, та їх голосу не вислухано; тож рішились вкінци приймити православіє, бо о православного попа тут не трудно: вони волочуть ся і накидають ся нашому народови так в Бразилії як і в Арґентинї. Вправдї надумались наші Преосьвященні і вислали недавно якогось монаха, но нам видить ся, що трохи чи не припізнились, бо роздвоєне церковне вже готове.

Тай ми в Бразилії відчуваємо брак руських сьвящеників і просимо від 7-ох лїт о більше число сьвящеників з увзглядненєм жонатих. В кінци спровадили собі Ріо Клярці своїм коштом о. Павла Петрицького, з чим tacite погодив ся і єпископ станїславівський; але під напором Василиян і єпископа Куритібського відкликують тепер одинокого жонатого сьвященика з Бразилії.

Отсею дорогою передаємо протест, який внесли парохіяне проти відкликаня о. Павла Петрицького.

Протест:

Відкликанє запрошеного нами сьвященика, о. П. П. тронуло нас до живого, тому рішилисьмо ся відповісти на него:

Ми просили вже від довшого часу наших Владик о присланє нам сьвящеників. По тяжких заходах удалось нам запросити о. П. Петрицького, чоловіка відданого церкві і свому народови душею і тїлом. Тимчасом чомусь неподобав ся сей душпастир так лат. єпископови в Куритибі, як і нашим Василиянам, котрі від першого прибутя нападають його; особливо о. Кирило Сїмків не минає жадної нагоди, щоб не кинути

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

каменем так на нашого сьвященика, як і на його прихильників. Нарід нераз був таким поведенєм так розлючений, що був би давно з ним розправив ся. Но терпеливість і такт о. Петрицького запобігли тому, тож о. К. С. свій побут між нами має завдячити як раз о. Петрицькому. Що часть Русинів його тримає ся, то се нїчо дивного, бо матерна церков віддалена від деяких кольоній о 20 кільометрів, тож користають з монастиря збудованого серед них; но що не конче його люблять і найбільші, най послужать за доказ се, що від часу до часу підстрілюють монастир.

Щож спонукує епископський Ординаріят в Станиславові відкликувати нам сьвященика так трудящого і примірного? Чи тутешні Василияни є сему причиною, чи латинський епископ? Таж наші епископи повинні в Римі представити дійсний стан річи. Ми хочемо щоби Унія була сьвятою для обох сторін

Нетакт Василиян тутешних переходить всякі границі. По смерти о. Розд. накинув ся нам о. Климентий Бжуховський, котрий так обходив ся з нами, що чулисьмо ся спонукані змусити його до відходу. Не ліпше поступав собі у нас і о. Кирило, бо хотів викликати різню в нашій церкві на Благовіщенє 1908 року. А тепер в своїм монастири також подвизає ся, наколи виводить з церкви невинних парохіян, тай тим самим провокує стрілянину. Сей монах наносить лиш нечесть свому духовному станови.

І наші Владики в своїм незнаню тутешних відносин висилають нам таких монахів, котрих публично п. Мартинович, бувший братчик-монах, а відтак учитель на Прудентополіс напятнував як злобних і страшно неморальних людий. Приємно прочитати в „Ділї" ч. 118 м. р., що о. М. Шк. заїхав з п. Теклею Лєх до руської Гостинниці, а не до брата або до монастиря. І безсоромний вертає назад сюда дальше деморалїзовати нарід. Вдівцям-сьвящеником не вільно женити ся, а монах, о. Хмілєвський, взяв цивільний слюб і виїхав з наложницею до старого краю. Так то подвизають ся у нас монахи, а взірцевого жонатого сьвященика відкликують.

Ми торжественно і рішучо заявляємо, що єсли би о. Павло Петрицький дав послух Всв. Ординаріятови, то ми сейчас запросимо собі сьвященика, якого ми схочемо, та на вічну памятку запишемо в наших книгах церковних причину нашого поступку; най внуки наші знають, як старали ся о нас компетентні круги церковні.

Ми жадаємо сьвітських, жонатих сьвящеників, бо се привілей нашої церкви, а по друге, щоби они за нашу кервавицю виховали нам інтелїгенцію, котрої нам конче треба, вкінци, щоби були нам порадниками і провідниками в справах народних, чого не маємо від монахів. Сьвітські сьвященики суть також людянїйші в поведеню з народом.

От, чому ми будемо твердо стояти за сьвітськими і жонатими сьвящениками.

(Слідує стокількадесять підписів).

С. П.

Повисшу допись поміщуємо з дневникарського обовязку. Наколи се є правда, що в тій дописи написано, то справді є вона страшним голосом розпуки покинених веіми наших заточеників. Звертаємо увагу на сю справу наших компетентних церковних властий, та маємо повну надію, що вони її розглянуть і зарадять лихови.

Редакція.

Під розвагу Русинів, що хотіли-б осісти на фармах.

(Продовжене зі стор. 1-ої).

властитель землі є властителем і всего того, що є над землею, „аж до самого неба", як говорить американський закон). Лише одно є тут мале застережене: Іменно, в околици Йорк-тавну особливо на берегах ріки знаходить ся у великій скількости дуже пригожий до виробу цементу матеріял, що називає ся по англійськи „marl", по нашому „рухляк", як говорить словар Ем. Партицького. Є се пісок перемішаний в малій скількости з глинкою і окрушинами мушель і шкаралуп морських звірят і має він червону закраску. Отже, коли-б під чиєюсь фармою находив ся такий „marl", то компанія застерігає собі право викупити його після умовленої ціни з властителем землі. Всьо иньше під землею, хоч би се й було золото, належить до самого властителя фарми. Коли-б хто купив фарму над берегом ріка і компанія хотїла брати сей „marl" з під його землі, то за се право мусить вона також заплатити властителеви землі умовлену ціну.

Вкінци худоба може пасти ся всюди, де лише не обгороджено, а робітника на фарму достарчають понайбільше мурини, які одначе тут є дуже смиренні і спокійні.

Ще одна дуже важна річ: Кому поза управу землі лишав би ся вільний час, сей буде міг найти заняте при пилі, яка вже тепер в руху, а сего літа зачинає компанія будову фабрики цементу з основним капіталом 2 міл. дол. і ся фабрика видавати-ме денно 40 тисяч бочок цементу. Тому, що якість цементу виробленого в Йорктавні буде першої кляси (се орекли найбільші знатоки), а комунікація водою є далеко дешевша, чим зелїзницею, то можна сподіватись, що попит на сей цемент буде дуже великий і фабрика буде все йти повним розгоном. Рівнож буде там робітня бочок і фабрика меблів так, що кождий поселенець може рефлєктувати на зовсім певну і добру роботу.

Коли-б там поселилось яких 20 руських родин, то компанія з'обовязуєть ся дати сьвященикови безплатне помешканє, кілька акрів землї на огород і платити на його удержанє 600 дол. річно. Коли там буде більше число наших фармерів, то компанія дасть безплатно місце під церкву і на цминтар, а при дальшім зрості числа фармерів поможе також вибудувати церкву.

* * *

Ось таке є справозданє комісії, що їздила оноді до Вірджінії оглядати землю під нашу кольонізацію. Справозданє се предметове і безсторонне — і заявляємо тут зі всею рішучостію, що в нашій поїздці і виданю оцінки ми не мали ніякого особистого інтересу; нами руководила тут лише ся думка, щоб прийти в поміч тим Русинам, які хотіли-б набути землю. Коли-б се справозданє було в дечім неясне або недокладне, то просимо звертати ся по докладнїйші інформації до о. Ал. Пристая, який взяв з собою з ріжних місць по жмени землї, аби в разї потреби післати її до Вашинґтону або й аж до Европи до хемічної аналїзи. Його адреса є така: Rev. Alex. Prystaj, 419 N. 7-th str. Scranton, Pa. (На відповідь треба залучити 2 центову марку). Сї, що наміряли-б купити фарму, а хотїли-б перше бачити землю на власні очи, нехай голосять ся на адресу: Mr. Borysiewicz, 822 N. Franklin str. Philadelphia, Pa. Як зголосить ся кількох, а радше кільканайцять людий охочих оглянути землю, то п. Борисєвич назначить якийсь день і всї разом могли-б вибрати ся в дорогу в його товаристві. Дорога йде через Филядельфію до Бальтіморе, а з Бальтіморе треба їхати 9 годин човном до Йорктавн, Вірдж. Тікет з Філядельфії в одну сторону стоїть 3 дол. 50 цнт. В дійсности воно й було-б лїпше, як-би наміряючі купити фарму поїхали самі і переконали ся на місци, чи варта купувати; в такім разї на випадок невдоволеня з купна нїхто не буде міг нарікати, що купував кота в мішку. Воно порадно тим більше, що се не так дуже далеко.

Но чи схочуть наші люди купувати фарми в Вірджінії, чи не схочуть, а ми кличемо рішучо, що час вже, аби Русини йшли за приміром других народностий в Америці і осідали на фармах тай ставали сим робом самостійними і свобідними горожанами сеї великої Републики.

Іменем комісії:

о. П. Понятишин.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАР.

Цьвітень.

31	Ч	Марта. Кирила
1	П	Хризанта
2	С	Преп. Отцї
3	Н	3 п. Якова
4	П	Василия
5	В	Нікона, Лїд.
6	С	Артемія, Середп.

— Руська школа в Бразилії. П. Клим Ґутковський, редактор „Прапора", отворив в Курітибі при тов-і ім. Шевченка руську школу і подбав о то, що австроугорський консулят дарував тій школї багато книжок, велику стінну карту і грошеву запомогу. Наука розпочала ся дня 15 грудня м. р. Оплата за науку виносить 2 мільрейси місячно від дитини.

— Під обухом царської самоволї. Російські часописи доносять, що в Московщині у містї Тулї, та в инших містах, заборонили ґубернатори відчити про комету Галєя! Видко, російські темні чиновники мусять підозрівати сю комету о революційні „убіджения" (переконаня).

— Небезпека війни на далекому Сходї. Між Росією а Китаєм (Хінами) останними часами зістали відносини дуже напружені. Китай хоче вибудувати одну зелїзницю через Манджурію, яка буде не наруку Росії. Отже Росія противить ся сему, аби Китай получив осередок своєї держави з Манджурією, в якій загаздовуєть ся Росія. Одначе Китай не зважає на спротив Росії і береть ся таки до будови зелїзниці при помочи Япону. На се Росія грозить війною, але се „страхи на ляхи". Китай і Япан знають, що як би Росія почала тепер з ними війну, то там прийшов би її „капут".

— Цїсарські маневри в Галичині. Сегорічні цїсарські маневри відбудуть ся в середній Галичині між Ряшовом і Ярославом. Возьмуть у них удїл корпуси перемиський, львівський і кошицький з Угорщини

— Замикають інтендантів. Від якогось часу висші російські власти переводять ревізії по військових інтендантурах, се-б то сих, що завідуть всякими доставами для війска. Показалось, що інтендатські офіцири дуже розкрадали державне добро і брали великі хабарі від доставників. Особливо підчас війни з Японом інтенданти порядно обловились. Розкрали тодї все до чиста і наробили державі шкоди на сотки мілїонів рублїв. По ревізіях арештовано чимало інтендетських офіцирів, а минулого тижня увязнено в Київі полковників Філїпова і Аклакова, підполковників Дашенка і Андрушкевича, та поручника Соловєва — також за крадіжи.

— Великаньске злодійство у Франції. Як відомо французьке правительство зробило, що справи релїґійно-церковні не мають нічого спільного з державою і є приватні. На тій підставі правительство перестало платити пенсії сьвященикам, повідбирало церковні і монастирські маєтки. Особливо монастирські добра були великі і богаті. Ліквідацію сих дібр поручено високим урядникам, а один з них Дуєц так добре „ліквідував", що з церковних дібр украв „небогато", лише 10 мілїонів франків. Крадїж спостережено вже перед трома роками, але через три роки розслїджували справу і тепер показалось, що Дуєц „здефравдував" такі великанскі суми. Украдені гроші він пропустив на гулянки і на гарні жіночки — на розпусту. Сими днями Дуєца арештовано, але сим не повернуть ся украдені гроші, бо Дуєц нічого не має. Оноді зробили трус в одної єго коханки і знайшли в неї 200 тисяч готівки, та чимало дорогоцінностий. Розумієть ся, що все те сконфісковано. Ся нечувана крадїж викликала не лиш у Франції, але в цілому сьвітї велике вражінє, бо Французи уходять за порядний народ. Тепер сею крадїжию „добре мено" Франції дуже зганьблене. А кажуть, що на тім ще не кінець, що виявить ся ще більше таких крадїжий. Не давно перед сим, викрито також чималу крадїж в заряді воєнної французької маринарки.

— Комети і людська доля. З давних давен простий нарід вірив, що комети (хвостаті зьвізди) заповідають нещастє. Учені висьміяли той забобон. Але тепер, як доносить французька ґазета „Matin", оголосив De Candre директор одної французької астрономічної обсерваторії працю, в котрій доказує, що в тім повірю простого народа є троха правди. Бо сьвітло комети згущує пару в воздусї на нашій земли і спричиняє зливи, котрих наслїдком бувають повени. Сегорічну велику повінь у Франції пише той учений — викликала комета Галєя, котра в сїм роцї підходить до землї. Такого самого збитка зробила вона Франції вже в 1848 роцї, але тодї кромі шкоди дала французам і великий урожай винограду. Чи ся думка французького ученого правдива, покажуть дальші досьвіди.

— Ярмарок на людий. В місточках Ґмінд і Вітіс в дол. Австрії відбувають ся що тижня в січни і в лютім торги на людий: на тих торгах наймають собі або як там кажуть купують богаті хлопи наймитів і наймички. Є в тих місточках що правда бюра праці для рільних робітників, але все таки більше наймають ся а властиво продають ся робітники на торгах чим за посередництвом тих бюр. Справді не висока ще культура у XX. ст. коли в наших часах відбувають ся торги на людий як на худобу.

— Льох Богдана Хмельницького. До Ради подають селянські оповіданя про новознайдені льохи в Суботові. Парубок Кость Телятник росказує, що недалеко від Суботова, на вигонї, вони пасучи товар, знайшли великий льох. Старі діди росказують — говорить він — що се льох гетьмана Богдана Хмельницького. Через невелику нору хлопці залазили в той льох, понаходили богато усяких черепків, розбитої посуди. Вони говорять, що той льох досить глибокий, а крім того ще тягнеть ся може і далї, бо зачинений великими зелїзними дверми. На весну хлопці збирають ся знов полїзти туди і як слїд його оглянути. Булоб дуже бажано — додає „Рада" — щоб Українці докладно розвідали ся про сю справу, і, як те все правда, подбали про наукове розслїдженє того льоху.

— Міжнародна конференція в справі циганів. Цигани вже так надоїли сьвітови, що держави, не могучи дати собі з ними ради, задумали скликати міжнародну конференцію, аби нарадити ся, що з тим народом зробити. Гадка скликаня конференції вийшла від швайцарського мінїстра справедливости, котрий звернув ся в тій справі до правительства всїх европейських держав.

F 53

— Чому Англичанки старають ся всїми силами о рівноуправленє з мужчинами? Анґлїйскі женщини не мають таких прав, які мають женщини в континентальній Европі. Жінка улягає цілковито свому мужеви і не може мати своєї волї. На упір може він ужити і патика. Право забороняє єму тілько уживати грубшого патика на жінку від грубости середного пальця у руки. А що сей палець може бути ріжно грубий, то ріжні мужі можуть уживати ріжних патиків. В Анґлії мають женщини бодай причину стреміти до осягненя якихсь прав; але чого хотять наші пані, під котрих пантофлями сидять звичайно многі панове?

— Відьма і темнота. На Полтавщині стала ся така пригода. З двадцять парубків з Манжисівки та дїдовецьких пішли в село Баршну на вечерниці. Коли они прийшли в село, то було дуже пізно і вже нїгде не сьвітило ся. На дорозї они зустріли дївчину років 15-ти і почали розпитувати в неї про вечерниці. Дївчина мовчала. Парубки розсердили ся і пхнули її під тин, а самі пішли далї. Дорогою дехто з парубків казав, що то відьма і треба було її добре побити або хоч відрізати пальця. Коли они увійшли в двір, де були вечерниці, то звідкись вискочила здорова ряба свиня і почала бігати поміж хлопцями та кусати їх за ноги. Чотирох повалила на землю а решту порозганяла. Парубки почали втікати, хто куди влучить. Деякі повилазили на дерева, а котрі не встигли, то лежали нерухомо і читали молитву, бо всї думали, що то відьма перекинула ся в свиню. Як вибігла свиня на улицю, то они вхопили дручки, та й давай її бити, що сили. Свиня побігла до річки і там в очереті здохла. Потім виявило ся, що та безрога належала селянинови Нагнибіді і він уже подав у суд на парубків, щоб они заплатили єму за свиню 50 карбованців. Та дївчина, що парубки зустріли, була нїма і йшла від тїтки до дому.

— До статистики третьої Думи. Виданий комісаріятом російської Думи „Інформатор" на 1910 р. подає деякі подробиці що-до складу російського парляменту. Відносять ся вони до віроісповіданя, національности, становища і образованя думських послів та дають змогу оцінити. які суспільні верстви є найсильнїйше репрезентовані. Отже на 540 послів думи є 373 православних, 25 католиків, 20 лютеран, 10 магометан, 5 старообредців, 3 вірмени, 2 жиди, 1 одновірець і 1 менонїт. Після народности дїлять ся посли на 338 (77%) Великоросів, 28 (6%) Українців, 18 (4.5%), Поляків, 12 (2.5%) Нїмців, 11 (2.2%), Білорусинів, 4 Вірменів, 4 Татарів, по 2 Жидів, Естонців, Греків, Молдавян, Грузинів і Лотишів, 1 Турка і 1 Зиріянина. Тим способом всї „инородці" творять в Думі ледви 23%. Колиб склад Думи відповідав пропорціональної численности, кождої народности, то в Думі було би лише 44% великоросів, а зате 18% Українців, 4.7% Білорусинів, 6.3% Поляків, 1.4% Німців, 4% Жидів, 3% Татар і т. п. Таке є відношенє національностий після переписи з 1907 р. Після станів є в думі 189 шляхти, 88 селян, 47 духовних, 62 урядників, 29 дідичних обивателів почесних і купців, 10 міщан і 14 козаків. Не сказано занятя 21 послів. Висше образованє має 214 послів, середне 111, низше 84 і домове 31 послів.

— Народний учитель чи дякоучитель. Шкільний інспектор шариського округа на Угорщині відніс ся до угорського мінїстра просьвіти з домаганєм, щоби церковний сьпів відділити від учительства, бо займаючись церковним сьпівом, народні учителї не можуть сповняти своїх педаґоґічних обовязків. Справді крайна пора, щоби й на Угорщині селяне мали окремих учителів а окремих дяків.

Русько-Анґлїйський ТЛУМАЧ
з котрого можна дуже скоро навчитись анґлїйської мови.
Сторін 256. Тверда оправа. Цїна 60 центів.
Можна посилати почтові марки.
Замовляти у:
And. Sawka, 52 Greene St., Jersey City, N. J.
Аґентам дасєь значний опуст.

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

СПРАВИ Р. Н. СОЮЗА.

Покровитель і почетний член Р. Н. Союза.
Іх Преосьвященство Стефан Сотер Ортинський, перший руський епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1908—1910.

Духовний управитель:
о. Михайло Балог,
712 Carson st. S. S. Pittsburg, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула,
McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак,
Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Федор Ґут Кульчицький,
Pittsburg, Pa.

Касієр:
Алексій Шаршонь,
524 Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:
Теодозий Лабовський,
Box 76, Jersey City, N. J.

Радні:
Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Петро Ярема, New York, N. Y.
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
Анд. Стефанович, Pittsburg, Pa.
Алексій Горбаль, Derby, Conn.
Михайло Чеґін, Clevelan l, O.

Контрольна Комісія:
о. Д. Добротвор, 25 Chestnut St. Yonkers, N. Y.
Василь Гришко, 439 N. 6th Ave. Scranton, Pa.
Михайло Бабій, 391 Maple Ave. Kingston, Pa.

Директор друкарні:
о. П. Понятишин,
Box 112, Elizabeth, N. J.
адреса мешканя
326 Rose Hill Place,
Elizabeth, N. J.

Редактор:
Антін Цурковський 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Менаджер друкарні:
К. Кирчів, 184 Hudson St., New York, N. Y.

Головний орґанізатор:
Мих. Беля, 56 Hamilton Str., Holyoke, Mass.

Головна Канцелярія Р. Н. Союза знаходить ся під числом 123 Sussex St., Jersey City, N. J.

Вступайте до Союза!

„Руский Народний Союз" — Принимає членів до 45 літ житя.

Вступне після літ.

СОЮЗ ПЛАТИТЬ:

В разї смерти члена кляси „А" (ціле посмертне) $1000.00.
В разї смерти члена кляси „Б" половину посмертного $500.00.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А" $400.00.
Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б" $200.00.
Посмертне за діти від $15.00 до $300.00.
В разї утрати: а) обох очий, ніг або рук $1000.00.
б) одної руки, ниго або ока $200.00.
Єсли отець родини в шпитали божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

ДЛЯ П. П. СЕКРЕТАРІВ Р. Н. СОЮЗА.

Повідомляю раз на все, що всі гроші належачі до каси Р. Н. Союза, посилає ся так: на money order-ах або чеках виписує ся імя Alex Sharshon, Shamokin, Pa. Дальше так записаний money-order або чек не посилає ся до Голов. Касієра, але враз з виказами до Голов. Секретаря. Головний Секретар опісля відсилає їх до Голов. Касієра.

С. Ядловский,
Голов. Секретар.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно один раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛЇВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центів від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошенє адреси 25 центів.

2) Належитість за всяке оголошенє мусить бути прислана з гори та в цїлости. В противнім разї оголошенє безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками

3) Кожде оголошенє мусить бути в редакциї на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім воно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає нїякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким злє обходжено-б ся в тїй фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошенє несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всїх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошенє, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чєсно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошенє.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає нїяких поквітовань.

Відозва

до всїх Вп. Секретарів і Орґанїзаторів Відділів Р. Н. Союза.

Звертаємо отсим увагу пп. Секретарів, щоби не присилали декляраций без виповненя сьвідоцтва лїкарського, яке находить ся на другій сторонї деклярациї, позаяк такі не будуть приняті.

Рівнож при виповнюваню декляраций просимо на те уважати, щоби на деклярациї було подано на яке посмертне член хоче належати, кілько має він і його жена літ, імя жени або якого иньшого члена родини, після того, кому член записав посмертне.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на деклярациї пером знак хреста, уміючий писати має підписати ся власноручно на обох сторонах деклярациї.

Місячні справоздання т. є. друки на жовтих картках, як також адреси нових членів прошу виповнювати і присилати враз з деклярациями і розметом.

Від Головного Уряду Р. Народного Союза.

Д. Капітула, гол. предс. **Т. Лабовський**, гол. рек. секр.

Ч. 1236 КВІТ $500.00
на пятьсот долярів, котрі п. Ева Дзюбак (опікунка) отримала як сир. часть по Сидорі Дзюбак з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Yonkers, N. Y. марця 18. 1910.
Ева Дзюбак.
recte Пайза мати і опікунка 5 сиріт.
Сьвідки:
Семен Фецко,
Стефан Олїян.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 12.
Алекс. Трембач предс.,
В. Печерский секр.

Ч. 1237. КВІТ $800.00
на вісімсот долярів, котрі п. Таціянна Цвайк отримала як посмертну запомогу по мужу Авґустин з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Jersey City, N. Y. 26 марця 1910.
Таціянна Цвайк.
Сьвідки:
С. Ядловский,
Т. Лабовский.

Ч. 1238 КВІТ $160.65
на сто шістьдесять долярів 65 центів, котрі п. Ілька Петришин отримала як посмертну запомогу по мужу Іванї з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Lopez, Pa. марта 13. 1910.
Ілька Петришин.
Сьвідки:
Миколай Шестак,
І. Грулунак.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 253.
І. Грулунак предс.,
М. Маткоский секр.

Ч. 1239 КВІТ $149.35
на сто сорок девять долярів 35 центів котрі місцевий уряд отримав як похоронні кошта по Іванї Петришин з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Lopez, Pa. марта 13. 1910.
М. Маткоский і І. Грулунак.
Сьвідки:
Миколай Шестак,
Федор Салатвич.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 253.
І. Грулунак предс.,
М. Маткоский секр.

Ч. 1246. КВІТ $500.00
на пятьсот долярів, котрі п. Ганусa Ксенич отримала як посмертну запомогу по синї Михайлї з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Jersey City, N. J. марця 12. 1910.
Гануса Ксенич.
Сьвідки:
С. Ядловский.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 4.
Николай Пупчик предс.,
Гр. Підлипчак секр.

Ч. 1248. КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Михайло Костьо стар. отримав як посмертну запомогу по женї Аннї з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Scranton, Pa. 10. марця 1910.
Михайло Костьо.
Сьвідки:
о. Олекс. Пристай.
Петро Кирилюк.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 229.
М. М. Югас предс.,
Г. Дзьобко секр.

Ч. 1252 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Гнат Лисєвич отримав як посмертну запомогу по женї Марії з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Scranton, Pa. 10. марця 1910.
Гнат Лісєвич.
Сьвідки:
о. Олекс. Пристай.
М. Низевич.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 123.
Гр. Мрикало предс.,
П. Кирилюк секр.

Ч. 1253. КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі п. Йосиф Карпач Ґоґа отримав як надзвичайну запомогу за нев. слабість з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Beaver Mead., Pa. 10 марця 1910
Осиф Карпач Ґоґа.
Сьвідки:
Василь Яцканич,
Антін Паславский.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 95.
Андро Савка предс.,
Миколай Солтис секр.

Ч. 1254 КВІТ $200.00
на двіста долярів котрі п. Ілько Федюк отримав як надзвичайну запомогу за утрату руки з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Scranton, Pa. ....1910.
Ілько Федюк.
Сьвідки:
Федор Маланчук,
Адам Лазор.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 229.
М. М. Югас предс.,
Г. Дзьобко секр.

Ч. 1273. КВІТ $500.00
на пятьсот долярів, котрі п. Михаїл Босак (опікун) отримав як сир. часть по Афтанасї Ґлух з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Scranton, Pa. 19. марця 1910.
Михайло Босак опікун.
Сьвідки:
Василь Гришко,
Й. Запоточний.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Відділ (число) 123.
Гр. Мрикало предс.,
П. Кирилюк секр.

Ч. 55. КВІТ $32.00
на трийцять два долярів, котрі п. Іван Париляк отримав як посмертну запомогу по доньці Ольга з Головної Каси Руского Молодечого Союза в Америці.
New Britain, Conn. 10. мар. 1910.
Іван Париляк.
Сьвідки:
Стефан Роман.
Від місцевого Уряду Руского Молодечого Союза в Америці. Відділ (число) 94.
С. Селеман предс.,
Юрий Зєнь.

Рух

в відділах Р. Н. Союза.

SWOYERS, PA, бр сьв. Арх. Михаїла, від. 197 подає до відомости членам, а іменно: Ілько Гурин, Михайло Пелешок, Юрко Іванишин, Юрко Сарахман, щоби ся зголосили до секретаря до 14 днів, бо як не зголосять ся будуть виключені з брацтва і Р. Н. Союза. — Анд. Лужецкий секр. Box 117, Swoyers, Pa.

MONESSEN, PA. Брац. сьв. Івана Крест. від. 62. Повідомляє всіх членів, що кождий має явити ся 3-го Апріля в церкві сьв. Апп. Петра і Павла в параді і приступити до сьв. сповіди під карою 50 цнт. Виняток становлять мешкаючі по плейсах і хорі та сї, що мусять в той час робити. = Стефан Цимбала, пр., Николай Сивик, секр.

LOPEZ, PA. Братство сьв. Апп. Петра і Павла від. 253 подає до відомости своїм членам, щоб кождий свій довг вирівнав до 15-го цьвітня 3. р. Передовсїм взиває ся до сего член Іван Полянський і других. Коли довг в означенім речинци не буде заплачений член Іван Полянський буде вимазаний з братства. Член довгуючий хотьби навіть 25 ц до каси не має найменшого права до запомоги (підпори) в часї слабости. — Мих. Матковський секретар.

EXPORT, PA, відділ 103 подає до відома, що уряд братства є слїдуючий: Петро Носів пр, (box 8) Ник. Павлюк кас., (box 426) і Мих. Павлишинець скр. — Н. Павлишинець секр.

Пошукуваня осіб.

(Оголошенє в сїй рубрицї коштує по 2 цнт. від слова).

— Де є Федько Бабій, родом з Шилів, пов. Збараж. 3 роки в Америці. — Andruch Babij, Northampton, Pa.

— Де є Дмитро Мільничениий, родом в Кадубешта, пов. Заставна, Буковина. Перебував десь в Вінніпеґу, Канада. — Theo Lunik, Box 564, Chisholm, Minn.

Конкурси.

— Руська церков в Ambridge, Pa. пошукує дяка, котрий має провадити хор і учити дїти. Мусить викаэатись сьвідоцтвами. Голоситись до: Rev. Alex Pelensky, Box 416 Ambridge, Pa.

Дрібні оголошеня.

(Оголошенє в сїй рубрицї коштує по 3 цнт. від слова).

Тільки 14 днів!!

Машинки до друкованя продаю за половину цїни, то є лише по $1.75 ц. Машинкою можна самому друкувати листи. Календар „Приятель жовнїра" даємо даром, хто купить у нас тую машинку.

А. М. ВАСЮРКІВ
Box 257. Flat River, Mo.

Нові книжки! Читайте!

Найновійші книжки.

Найкрасше зужиткуєте свої вільні від працї години коли будете читати:

Дорогою памяткою зі справи М. Січинського про убитє ґр. Потоцкого під назвою: АКТ 12. ЦЬВІТНЯ 1908, друге доповнене виданє, зміст: I. Акт 12. цьвітня 1908, II. Суд над Мирославом, III. Нова розправа. 200 ст. в гарн. опр. з золотим написом і порт. Мир. Січ. лише .... 75 ц.
Новий Projekt na zniszenie Rusi або як Поляки гнобителї збирають ся згубити Рус.-Україн. нарід, 48 стор. .... 10 ц.
Українство а москвофільст. 25 ц.
Цар Голод .... 25 ц.
Начерк соціольоґії ...... 45 ц.
Порадник для аматорських театрів .... 20 ц.
Про батька козацького Бог. Хмельницького .... 35 ц.
Житя ростин — анатомії і фізіольоґії .... 30 ц.
Сьпівомовки, С. Руданьський .... 30 ц.
Пропащий час — Укр. під московським царством .. 15 ц.
Народний Декляматор ... 60 ц.
Отаман, читанка січова .. 25 ц.
Кайдашева сімя .... 30 ц.
На далекій півночи ..... 50 ц.
Ілюстроване Укр. Руське Письменство в житеписях .... 50 ц.
Лис Микита четв. вид. ... 50 ц.
Слово Правди, письмо Митрополиту Антонію від Гр. Петрова .... 15 ц.
Лист шинкаря до чорта з відповідию .... 15 ц.
Розкази про Москалів .... 15 ц.

Хто замовить книжок за $2.00 той дістане в дарунку образ „Найбільші сини України" 23 портрети 16x22 цалів або сїнний календар в 3 кольорах з портретом М. Січинського в тюрмі. Пишіть по наш великий цінник. Наша адреса:

RUSKA KNYHARNIA
435 Selkirk Ave.
Winnipeg, Man., Canada.

Відозва.

Позір! Братя Русини!

Сего року має ся відбути в цілій північній Америці, де мешкають і працюють сотки тисячів народа нашої руської народности, конскрипція. Власти державні по цілім сьвітї роблять таку конскрипцію (спис людей) до статистичного виказу (перегляду), кілько душ прибуло в краю, чи державі за 10 літ. Кромі тої цїли, щоби переконати ся кілько душ прибуло, або убуло в дотичнім краю, — конскрипція не має иншої цїли — отже най наші люди не боять ся нїчого, але най охотно приступлять до спису (до конскрипції). Але, щоби нас Русинів не вписувано як Поляків, або Москалів, або Мадярів, а лише Русинами і аби не вийшло таке, що будуть в Америці всї народности, лише Русинів не буде, що може ся стати дуже легко тогди, коли один Русин дасть ся записати як greek, другий, як hungary, иньший як Russian, а ще хто другий, як polish, або slavish, тому наш Високоблагородний Mr. Шершень постарав ся о вибитє **тикетів**, на котрих подасть ся формуляр (спосіб), як наші люди мають ся вписувати в конскрипції (по анґлійськи і по руськи). Хто не уміє писати, або і говорити по анґлійськи подасть урядникови **тікет** і справа з конскрипцією скінчена. Mr. Шершень кланяє ся і просить всїх щирих патріотів, отців духовних, учителів-дяків, урядників брацтв і т. д. словом усїх щирих приятелів нашої руської народности зголосити ся по такі тікети на адресу: Shersześ 439. N. 6. Ave Scranton, Pa. подаючи, яке число тікетів переслати і свою адресу, залучаючи на пересилку 25 центів від тисячки. За друк, папір і труд Шершень не жадає нїчого, хиба одного, а то: щоби не дай Боже котрий з Русинів не замінив ся в ляха, або мадяра — бо то була би здрада народна, або як то кажуть хрунївство!!!.За здраду — хрунївство Шершень заплатив би своїм острим жалом і то не раз, або два, але платив би хруневи так довго, доки хрунь не спух би як „нитка". Тож Русини стережіть нашої чести і народности, щоби нас не утопили в американськім океанї вавилонської мішанини, але щоби сьвіт знав **що і ми нарід!!!**

Szerszen 439 N. 6. Ave.
SCRANTON, PA

ОГОЛОШЕНЄ

Подає ся до відомости загалу, що я даю добрі місця для людей потребуючих роботи, а іменно відсилаю в майни і на фарми так самотних як з родиною.

Інтелїґентних людий, владіючих язиком німецьким і анґлійським даю до реставрантів, готелів і сальонів.

I. Rykszynski,
Labor Agency
423 E. 5-th st., New York 12-5

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

Спис населеня Злуч. Держав Півн. Америки.

Що 10 літ відбуває ся в кождій цивілізованій державі спис населеня, яке замешкує дану державу. Спис сей потрібний для ріжних цілий а передовсім на се, щоб знати по правді кілько кожда держава має населеня, чи вона під сим зглядом зростає чи упадає, бо се дає ясний образ чи край розвиває ся чи убожіє, се становить по части міру матеріяльного розвитку краю. Такий спис випадає в Америці що 10 літ і розпічнеть ся в сім році 15. цьвітня. Американські власти переводять сю справу дуже солідно, точно не так як се прим. діеть в Галичині під панованєм Польщі.

Коли почнеть ся спис 15 цьвітня сего року, нехай наші люди тямлять, що мають крім подаваня краю уродженя пр. Австрії, подавати також і народність, як у нас **руську** по анґлійськи **Ruthenian**, не Russian, Little Russian або як там еще ми інакше звикли себе називати. Дуже на се зважати треба, щоб енумератори (урядники, що будуть списували) не записували нас до польської народности, бо може лучитись що енумератор буде Поляк а коли запитає, чи уміємо по польськи, може записоти нас як Поляків.

На усякі запити енумераторів відповідати треба скоро, ясно і точно а передовсім правду. Відповіди сі не будуть ужиті на ніяку иншу ціль а енумератори, як запевнює спеціяльна проклямація президента, не сьміють відомостий зібраних від населеня подавати до відомости властий, поліції і т. д. або посторонних людий під строгою карою. Урядники сі є заприсяжені, а за надужите своєї власти будуть карані грошевою карою 1000 дол. або дволітним арештом, або й абома карами. В часі урядованя будуть носили стяжкову перепаску з написом: U. S. Census 1910.

Хтоби знов не хотів подати енумераторови точної відповіди, сего можуть сказати на кару 100 дол. Властителі готелів або инші, які передержують у себе людий є обовязані помагати урядникам в сій справі а коли-б не хотіли сего зробити, чекає їх судова відвічальність і кара до висоти 500 дол.

Отсе в короткі подані інформації дотично сегорічного цензусу. Пожадано було-б, щоб усі що мають яку небудь стичність з людьми а головно сьвященики в церкві, учителі в школах і пр. поучили нарід в відповідний спосіб.

Євген Гвоздик.

Календар-Провідник
на рік 1910
тепер лиш 25 цнт.
Пишіть до
EUG. HWOZDYK
705 Mint Alley, S. S. Pittsburg, Pa.

Із тайн природи.

(Дальше).

II.

Сьвіт ростинний.

Придержуючи ся поданого в попереднім числі порядку, возьмемо під розвагу перший відділ ростин, то є пороcти. Сей відділ обіймає мохи, гриби, плісни і водорости. Пороcти стоять на найнижшім щебли ростинного сьвіта, не мають ні цьвітів ані не видають ніяких овочів; не ростуть вони осібняком, але цілими громадами на пнях дерев, скелях, старих мурах, а також і на земли. Ціла ростина моху складає ся з бадиля, покритого з двох боків дрібонькими, вузкими листочками, які уложені на вид пера; мох не має навіть коріня. Цілу свою поживу черпає мох з воздуха, а розмножує ся через зародки, які находять ся в невидимих голим оком дірочках під сподом листків. У властивім часі сей пилок (зародки) випадає і творить нову ростинку, або несений вітром осідає на иньших деревах або скелях, позаяк має ту прикмету, що легонько прилипає до всякого предмету. Найбільше число всїляких мохів надибуємо в краях зимнїйших, дальше висунених на північ.

До сего самого відділу належать гриби. Так само як і мохи; не видають вони цьвітів ані овочів, не мають навіть листя; цілу ростину становить пеньок і осаджена на нїм корона в виді капелюха. Спід сеї корони у деяких грибів є покритий вибігаючими з середини платочками в виді промінів, у других знова грибів є повний дірочок на вид винятої з улія вощини.

Поміж сими платочками або в сих дірочках находять ся зародки, які випавши дають нові гриби. З тої причини ніколи не надибуємо грибів ростучих одинцем, але цілими громадами. З зародка виростає гриб, але під землею однак не має на стільки сили, щоб видобути ся на верх; доперва дощ розмочивши землю, дозволює йому вистрілити в гору. І се є причиною, чому по дощи находимо множество грибів в таких місцях, в яких передтим з них не було ні сліду. Се не значить, що буцїм то гриб протягом кількох годин підчас дощу виріс до сеї величини з зародка. Він вже передтим був цілком розвинений, але находив ся під землею, бо не мав сили видістати ся на верх. Про се можемо переконати ся дуже легко, коли на сїм місци, де по дощи звичайно находимо гриби, розрушимо землю перед дощем: найдемо в земли повно вже цілком розвинених грибів, які лиш ждуть догідної нагоди, аби дістати ся на верх.

Неодин певно спостеріг на скалах а навіть і на деревах зелені плями, подібні до моху, не маючі однак ні сліду з якогонебудь листя. Се суть рівнож цілі громади незвичайно дрібоньких грибків, які названо плїснею. До сего самого роду належать рівнож усї ростини, що ростуть під водою, а які названо водоростами. І вони рівнож часами суть зовсім не схожі на ростини та виглядають наче довгі, зелені ниточки, плаваючі по воді. В морях находять ся величезні водорости, подібні до дерев. Загальною цїхою усїх сих вимінених повисше ростин є се, що вони не мають коріня, не видають цьвітів ні овочів, а розмножують ся з зародків. Є се найвисша кляса у сьвіті ростиннім.

Ступім тепер крок дальше. Другою клясою, висшою у сьвіті ростиннім суть зела. Передовсім вони мають корінє, яким зілє черпає поживу з землї. З кореня виростає понад землею бадилє, покрите листєм і цьвітом. Зела ділять ся на далеко більше родів як пороcти, позаяк ріжнять ся між собою будовою; дальше їх цьвіт ріжнить ся формою, барвою, запахом; у одного зіля цьвіти виростають з самого чубка бадиля, тут поодиноко, тут цілими китицями, у иньших знова при насаді листя, зараз коло бадиля. Рівнож і листє має найріжнороднїйшу форму. Тому то зілє ділимо на всїлякі роди, відповідно до їх будови форми листя, цьвітів і насїня.

Маємо однак один рід зіля, яке подібно як мохи і пороcти не видає ні цьвітів ні насїня. Се суть папороти. Папороть росте виключно по лїсах, в місцях тінистих; бадилє папороти є завсїгди сховане під землею а над землю виростають лишень листки. Папороть подібно як і мох розмножує ся виключно при помочи зародків, які находять ся сподом листя в малих комірочках, видних голим оком як малі плямки ржавої барви. В горячих краях ростуть і такі папороти, яких бадилє виростає понад землю та доходить величезних розмірів.

Тепер перейдемо до корчів. Корчі тим ріжнять ся від зіля, що кождий корч з кореня випускає пару прутів, не мясистих, як бадилє у зіля але деревних, покритих корою. Дуже богато корчів видає мясисті овочі, здатні до їди, як малини, порічки, аґрест. Зела знова видають овочі замкнені в торбинках як мак, або стручках, як горох або колосю як збіжа. Насїнє корчів знова є покрите поволокою, яка є менче або більше мясиста.

Дальше зела суть однорічні. Се значить, що за один рік ростина виростає з насїня, в осени видає овоч та сохне, а падучи на землю гниє, то значить ро розкладає ся, гноячи собою землю для ростин в будучім році. Корчі знова противно, вони суть ростинами тревалими.

Приймаєть ся передплата на щомісячник

„ЕКОНОМІСТ“

(VII рік виданя)

орґан „Краєвого Союза Ревізійного“ у Львові, присьвячений теоретичному і практичному осьвітленю питань кооперації і економічного житя взагалї.

В 1910 роцї в „Економістї“ будуть містити ся реферати, які мають бути приготовлені до I. національного кооперативного конґресу.

Передплата річна виносить 1.50 дол.

Адреса редакції і адмінїстрації: Австрія, Львів, Ринок 10.

При „Економістї“ видає ся популярний ілюстрований кооперативно-економічний місячник „САМОПОМІЧ“.

Передплата річна на „Самопоміч“ виносить 0.50 дол.

Видає: Краєвий Союз Ревізійний.
Одвічальний редактор: О. Саєвич.

ВИРОБИ БРАЦКІ

машлі, шапки, відзнаки. хоругви, уніформи.

Цінник і пробки висилає даром

Можете писати до нас по руски, словеньски або польски.

R. H. MORGAN
13 N. MAIN ST.
SHENANDOAH, PA.

5^{75} lm. з 17 камінями **желїзничий годинник** для мущин і жінок, накручує ся без ключика, поволочуваний, з ґваранцією на 20 лїт, подвійні куверти красно вирізані. Ходить безусловно точно на спеціяльно зроблений для людей, котрі роблять при желїзницях, і ґварантує ся на 20 лїт. Незвичайна нагода. — Ми вишлемо сей годинник на кожду адресу за послїплатою (C. O. D.) $5.75 і за зворот пересилки, з тим привілейом, що кождий може його оглянути, і если ему не подобає ся — то тоді не потребує платити ані одного цента. За такий годинник у иньшого купця треба заплатити 35 дол. Дуже гарний 14 кар. золотом поволочений ланьцушок з дармовисом — додає ся даром до кождого годинника.

EXCELSIOR WATCH CO.
1101 Athenaeum Building. Chicago, Ill.

THE FIRST NATIONAL BANK
OF MINERSVILLE, PA.

Капітал $50.000.00. Надвишка і нерозділені зиски $93.000.00.

Заснований 1864 року.

Провадить загальний банковий бизнес. Видає міжнародні монї ордери, драфти і пересилає гроші до всїх частий сьвіта, позичає гроші на реальности. Депозити сего банку подвоїлись протягом послїдних 5 лїт і виносять тепер около $500.000.00.

Гроші пересилає через фірму Knauth Nachod & Kuhne, New York, N. Y.

Россійсько-Американська Лінія.

Одинока без пересїданя поміж **Америкою і Росією.**

(Russian-Imperial Mail Steamers.)

ПАРОХОДИ відпливають з Ню Иорку:

„Лїтуанїя“ — 6-то цьвітня 1910 о год. 2-ій по пол.

„Россія“ — 20-го цьвітня 1910.

Цїни шифкарт:

До Роттердаму.		*До Лївадії.*
$31.00	— III кляса —	$38.00
$33.00	III улїпшена кл.	$40.00
$43.00	— II кляса B —	$50,00
$50.00	— II кляса A —	$60.00

З Лїбави:

II кляса A $57.50 — II кляса B — $52.50 III кляса $38.50.

Кромі того пасажири III-ою клясою платять $4.00 як таксу жадану американським правительством. 2—5

A. E. Johnson & Co.,
Gen. Pass. Agents,
27 Broadway, New York.

РУСИНИ! ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ Р. Н. СОЮЗА.

DR. RICHTER'S "PAIN-EXPELLER"

Чоловік шарпаний болями є безпомічний неначе сей розбитий корабель на скелях. Коли Ви терпите на **ревматизм, невральґію, простуду і т. п.,** то тоді спробуйте кілька разів натирань PAIN EXPELLER-ОМ, загально узнаним, всесьвітним домовим лїком. По всїх друґсторах в цїні по 25 і 50 цнт.

F. AD. RICHTER & CO.
215 Pearl Str., New York, N. Y.

Позір на марку охоронну „Котвиця“

ДОБРИЙ ЗАРОБОК.

Кождий вечерами може заробити 3.00 доляри. Прошу написати до нас по інформації. Хто у нас купує книжки, дістане гарний дарунок. Пишіть по цїнник руських книжок на адресу:

5-13 **JOHN IWANICZ,**
157 Midle Ave., Garfield, N. J.

Одинокий руский адвокат і нотар на цїлу Америку **Доктор прав ЮЛІЯН ЧУПКА**

Конзулярний комісар.

Полагоджує всї справа в Галичині. Процеса спадкові і ґрунтові. Відбере гроші від довжників. Справи військові. Опоряджує контракти, повномочія і всї инші документи. Перепроваджує інтабуляції і всї вписи гіпотечні. 2-

3 N. Main Str. Wilkes-Barre, Pa.

Адрес почтовий:

JULIAN CZUPKA, LL. D.
3 N. Main Str. Wilkes-Barre, Pa.

Русини Пітсбурґа!

ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, **ЩО ГРОШІ — ТО СИЛА?**

Старайтесь пізнати та пічніть складати свої ощадности в стейтовім Банку на розї ул. Carson-a і 14-ої. Сей банк є одним з найстарших і найпевнїйших банків, що цїлковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають ся гроші **церковні, братські, сирітські** і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажане звіт стейтових контрольорів.

Продаємо **корабельні карти** на найліпші лінії, а **гроші** до краю висилаємо по почтовім курсі

German Savings and Deposit Bank
Cor. 14th & Carson St.,
South Side, **Pittsburg, Pa.**

Й. Е. Рот, през. А. П. Міллер, кас.
Ол. Бучак, ур. банк.

Правнича і нотаріяльна Канцелярія

переводить найтяжші процеси, зладжує ріжні документи, як контракти, повновласти, довжні скрипти, цесії, інтабуляційні подання і др., як взагалї

всякі справи судові у старому краю.

7

Пишіть прямо на сю адресу:

B. Jakubowski & Son
450 Fourth Ave., PITTSBURG, PA.

РУСИНИ! Спомагайте своїх Русинів. — Посилайте гроші до краю, купуйте шифкарти в Руській спілцї RUTHENIAN EXCHANGE CO., 184 HUDSON STR., NEW YORK. Удавайтесь також до неї в справах ґрунтових і військових, котрі ся Спілка точно виконує.

Позір Братства!

Роблю всї братські річи найлїпше і найкрасше, з найлїпшого матеріялу за дуже приступні цїни і за роботу ґварантую. Продаю книжки і на жадане посилаю цїнник.

Єсьм довголїтним членом Р. Н. Союза. Проч з чужими; удавайте ся до свого! Мій адрес:

STEFAN KALAKUKA
215 Moran Court, Scranton, Pa.

Хороби мужеські

Коли Ви єсьте хорі та потребуєте доброго лїкаря, удайте ся то мене з повним довірєм, а я Вам скажу, чи можете бути вилїчені, чи нї. Се не робить ріжницї, як довго єсьте хорі та на яку недугу, не робить ріжницї, що Вам сказали другі лїкарі, але если єсьте хорі, приходїть до мене. — Моя 26-лїтна практика лїкарська та досьвід в тім краю і за границею дозволяють менї розпізнати і вилїчити всяку недугу, яку узнам вилїчальною. Недуги лїчу скоро і скуточно.

Хороби венеричні (секретні) і заразливі. Сї хороби лїчу своєю питомою методою дуже скоро і так, аби більше не вертали ся.

Хороби скірні як: короста, викиди, прищі, сверб, руптура, лишаї, випадане волося і т. п.

Хороби крови як затроєнє крови, ревматизм і иньші.

Хороби жолудка і утроби. F 54

Хороби нирок. Простуда нирок, тяжка моч, простуда піхура, камінє в піхури, запаленє нирок, піхура, біль в пахвинах і т. д.

Хороби нервів невральґія, біль крижей, перестрах в часї сну, дертє в костях і т. д.

Сї недуги і много иньших лїчимо совісно і в як найкоротшім часї.

АДРЕСА: **L. A. KELLY** АДРЕСА:
628 Penn Ave. Другий поверх. Pittsburg, Pa.

Офісові години: Що дня від 9-ої рано до 8-ої в вечора. В недїлї „ 10-ої „ „ 3-ої по полудни. 12-15

ДАРОМ! одна пачка славних лїків **„GALEN.“**

Чи Ви хорі? Лїки „GALEN“ вилїчили тисячі людий, вони вилїчать і Вас. Пощо платити великанські суми гроший за лїченє, наколи Ви можете вилїчити себе самі.

Пришлїть свою точну адресу, імя і прозвиско, а ми Вам вишлемо відворотною почтою прібний лїк „GALEN“ цїлком даром.

1. **RUMATINA** лїчить ревматизм, невральґію, пухлину і т. п. недуги. Цїна 3 дол. Прібка даром.
2. **PEPSOLA** лїчить болїзни жолудка і т. п. внутрішні недуги. Цїна 3 дол. Прібка даром.
3. **FORTOLA,** патентований лїк для нервозних, ослаблених та утративших полові сили. Цїна 5 дол. Прібка даром.
4. **SANGUINOLA** вилїчує малярію, пропасницю, лихорадку, малокровність, біль носа, очий і горла. Цїна 4 дол. Прібка даром.
5. **ASMOLA** лїчить зі знаменитим успіхом всї грудні болїзни, як чахотку, астму і хронїчний кашель. Цїна 3 дол. Прібка даром.
6. **VIROLA** вилїчить в короткім часї гемороїди і затроєнє крови. Цїна 3.50. Прібка даром.
7. **HEMORA** знамените средство проти гемороїдів, викидів і т. п. недуг. Цїна 3 дол. Прібка даром.
8. **MERPOTA** цїлковито лїчить сифілїс, трипер і рани на тїлї. Цїна 3 дол. Прібка даром.
9. **PELOCRESE** являє ся хорошим лїком проти випаданя волося і болю голови. Цїна 3 дол. Прібка даром.
10. **PROFILACTA** в короткім часї вилїчує жіночі недуги, як неплодність, нереґулярні періоди, білі уплави і т. п. Цїна 3 дол. Прібка даром. — Адрес: 11-14

GALEN CHEMICAL CO.,
227 WEST 74-th STREET, NEW YORK CITY.

Digitized by SVOBODA-NEWS.COM

COPENHAGEN SNUFF

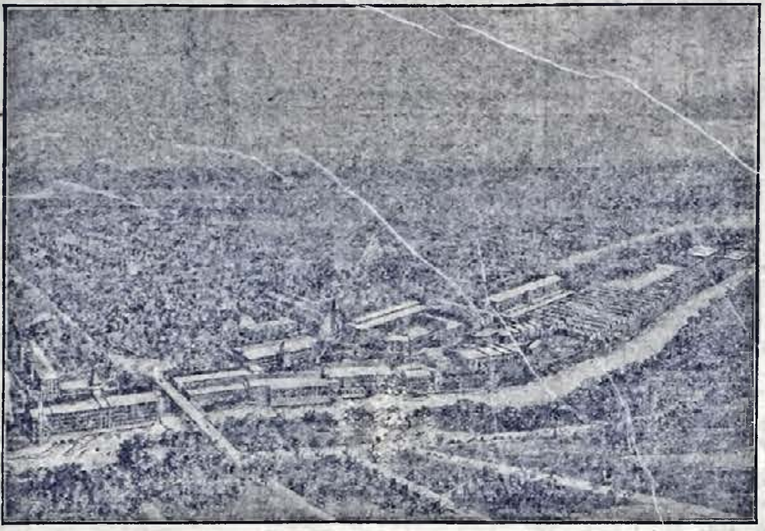
Обовязуємось вимінити, єсли костумер оплатить кошта пересилки (після скалї наших цін), сей пакет Copenhagen Snuff на иньшу табаку нашого виробу в кождім часї перед упливом ограниченого на нїм часу і з застереженєм, що сей пакет не був ушкоджений, по висилцї його з нашої фабрики. — Лишень повні пакети приймемо до виміни; ми мусимо бути повідомлені і мусимо дати уповажненє на зворот товару перед його висилкою до нас. — Copenhagen Snuff є зроблена з найлїпшого, старого, ядерного і запашного листя тютюнового, до котрого додані суть лиш такі домішки, котрі суть складовими частями натурального листя тютюну і з найлучше запашних соків. Препарація табаки задержує в нїй всї добрі части а усуває гіркість і квас з тютюнового листя.

COPENHAGEN SNUFF є найлучшою сьвітовою табакою до носа і до жутя.

Повисша ґваранція находить ся в кождій пачцї Copenhagen Snuff.

Фабрикація табаки є умієтною препарацією тютюну для ужитку людий. Препарація тютюну має такий самий вплив як варенє на страву або ферментованє на вино. Copenhagen Snuff є головно уживана як тютюн до жутя. Позаяк вона є з дрібних зерен чистого тютюну, тому є сильнїйшою, а уживанє її є о много практичнїйше, бо вона держить ся довше. — Єсли нема такої табаки в склепах в Вашій околицї, то ми вишлемо її по звичайній цїнї, за попередною оплатою, до якої небудь місцевости Сполучених Держав і доставимо кождий бажаний ґатунок копенгаґської 5-центової табаки

AMERICAN SNUFF COMPANY, *Dept. S.*, 111 Fifth Avenue, New York, N. Y.

Чому-б не йти на роботу до Людлова?

Поплатне занятє можна найти в фабриках лика в Людлов, Масс., як показує повисший образець. Робота надаєть ся особливо для дївчат. По близші інформації пишіть до

LUDLOW MANUFACTURING ASSOCIATES, LUDLOW, MASS.

Книжки

які можна дістати вскладі книжок „Свободи":

	цнт.
Америка	15
Борба кляс і чому робітники орґанїзують ся	15
Весела Книжочка з образ.	35
В Старім і Новім краю	25
Дещо про зьвірята	30
Еміґрант	15
Жовнїр	10
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанїзації і т. п. в Спол. Державах	15
Зуб за зуб	10
Коротка Історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казка про Жидів	15
Книжка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Навернений Грішник	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Новий Завіт	$2
О підземних скарбах	25
Оповіданя	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Псалтир	$1
Розмова Поляка з Русином	10
Релїґійні віровання	20
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люде	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Сонник	30
Товариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Які то є люди на землї, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Руско-анґлїйский тлумач	60

Молитвенники в красній оправі.

Бог Надежда моя	$2.50
Хлїб душі	2.50
Друг Душі	1.50
Друг Душі (в звич. опр.)	.75
Молитвенник малий	1.50
Вінець	1.50
Зборник	2.30

Також можна дістати:

Книжочки колєкторські церковні	10
Книжочки Братскі	10
Помяник померших душ	10
Метрики хрещеня	3
Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3

Пишіть на адресу:
Swoboda,
184 Hudson St., New York.

ПРЕНУМЕРУЙТЕ гумористично-сатиричну часопись „ШЕРШЕНЬ"!!! Коштує $1.50 на рік.
SZERSZEN
439 North 6th Ave.
Scranton, Pa.

„ДУШПАСТИР"

се прекрасна, щиро-руська церковно-народна ґазета.

Виходить в Філядельфії кождого місяця, подає гарні науки духовні і відомости зі сьвіта. В „Душпастир-и" друкують ся важні для всїх оголошеня гр. кат. канцелярії Епископської. Не брак там і жартів веселих та сьмішних, і красних образків. „Душпастир" всїм подобає ся — всї его хвалять.

Коштує на цїлий рік так тут в Америцї як і до старого краю всего лиш **$1.20.**

Читайте, що пишуть за „Душпастир":

Canora, Sask., Canada, Март 29, 1909.

Всечесна Редакціє Душпастиря! — ...Признаю Вам щиру праву, що нїяка часопись так не вдоволила мене, як ся наша, дорога часопись „Душпастир"... Ся часопись то єсть так, якби в дуже сильну посуху, легкий, маннистий дощ... Нехай засіяе благодать Божа над сим початком так гарного і сьвятого дїла! — З поважанєм Олекса Хабун.

Подібні похвальні листи приходять до Редакції „Душпастиря", майже що дня. Тож замовляйте „Душпастиря" чим-скорше для себе і для Ваших свояків і знакомих тутки і в краю.

„Душпастир" повинен бути в кождій руській хатї.

Гроші на „Душпастир" треба посилати (найлїпше почтовим моней-ордером) на імя:
Rev. J. Boyarchuk, 821 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

Ще 314 золот. годинок

буде роздано без нїякої оплати тим костумерам нюйорської EUROPEAN TOBACCO COMPANY, котрі схотять розповсюднити тютюн сеї компанії між своїми приятелями так в Злучених Державах як і в Канадї.

Свого часу було оголошене, привначаюче 1000 годинок до роздачі. На се зголосилось 686 осіб

Лишилось тільки 314 годинок

Пришлїть нам сейчас Ваше замовленє на $6.00 вартости тютюну, а ми пішлемо Вам всїлякого рода тютюнї, котрі ми продаємо, як Австрійський, Босняцький, Герцеґовинський, Російський, Угорський і Турецький так до файки як і на циґарети. Се буде найлучший рід тютюну, який ми маємо і за той тютюн ми почислили звичайну цїну лишь $6.00. В тім самім пакунку враз з тютюном пішлемо Вам зовсїм даром нашу прекрасну золоту годинку, за котру в склепі почислили би Вам $15.00. Ся годинка не буде Вас коштувати анї цента, однак надїємось, що за сю нашу добродїйність Ви поручите Вашим приятелям наші знамениті тютюни і що на будуче будете жадати нашого тютюну у склепарів в Ваших місцевостях, тодї, єсли пізнаєте, що ми з Вами добре обійшлись і що єсьте вдоволені з нашого тютюну. Надїємось також, що Ви подасьте курцям з поміж Ваших приятелїв нашу докладну адресу, щоби вони на будуче знали, де можуть дістати їх улюблений рід тютюну, такий самий, до якого звикли ще в краю. Ви можете дуже легко продати наш тютюн між Вашими приятелями, позаяк много із наших костумерів, котрим ми післали годинки в послїдних тижнях, писали нам, що вони розпродали тютюн вартости $6.00 таки того самого дня по одержаню його від нас, висказуючи притім своє вдоволенє і дякуючи нам за годинку і за чесне обходженє ся з ними.

Памятайте, що остало лишень 314 годинок.

Перших 314 осіб, котрі пришлють нам замовленя, дістануть ті годинки, одна для кождого костумера.

Пишіть сейчас, щоби Вам вислати $6.00 вартости найлїпшого нашого тютюну і наш золотий годинник.

Пришлїть нам наперед 50 цнт. почтовими марками, решту $5.50 заплатите C. O. D. в Вашім експресовім офісї, коли тютюн і годинка там прийдуть. Маєте також право оглянути пакунок перед оплаченєм.

Памятайте на те, що се оголошенє є важне на час, доки ми не роздамо сих 314 годинок, тому присилайте Ваші замовленя сейчас, єсли хочете дістати сю нагороду. Наколиб Ваше замовленє прийшло за пізно, по роздачі годинок, то ми звернемо Вам всегда гроші, які Ви післали, так, що не втратите анї цента. Єсли пришлете нам належитість $6.00 відразу з гори через почтовий моні-ордер або в реджістрованім листї, то дамо Вам ще додаткову нагороду: золотий ланцушок. Наша фірма є з запорукою і одною з найбільших в Злуч. Державах і Ви можете без обави прислати нам цїлу належитість з гори, тим більше, що ми годимось звернути в цїлости гроші кождому незадоволеному костумерови. 0-13

АДРЕСА:
EUROPEAN TOBACCO CO.
Dept. 52
33 Leonard St., New York.

ХТО не має а хоче дістати банкові папери до пересиланя гроший до краю, нехай сейчас пише на адресу:
Ruthenian Exchange Co.
184 Hudson St., New York.

Папері листові
Продає друкарня „Свободи"
184 Hudson st., New York.

Руска Аґенція Корабельна і Пересилка Грошей

з кавцією 15.000 долярів (ш. Ком-тролєю Стейту Ню Йорк)

184 Hudson Str., New York, N. Y.

Ся Контора залагоджує слїдуючі справи:

Пересилає Гроші до всїх краів по цїнах можливо найтанших і як найскорше.
Продає Шифкарти на ріжні лінії корабельні до старого краю і з краю до Америки по найтанших цїнах.
Виробляє повновласти, контракти купна і продажи осмотрені підписом конзуля; перепроваджує велкі иниі справи з судами і старокраєвими властями.
Полагоджує справи військові, як увільненє від асентирунку, військової контролї, увільненє від вправ і т. д.
Міняє гроші — старокраєві на американські і американські на краєві після біжучого курсу.

Адреса:
Ruthenian Exchange
184 Hudson Str., New York, N.

ПЕРША АМЕРИКАНСЬКА „РИЗНИЦЯ"

під покровом сьв. Арх. Михаїла.
„RYZNYCIA", 114 Chestnut Street, SHENANDOAH, PA.

Має склад і виріб річей церковних як:

Фелони чорні від .... $30—65.00
Ризи сьвітлі від.......... $35, 40, 55, 60, 80 і висше
Стихарі від.................... $6.00 ,,
Ручники, илитони, хоругви з образами від $30.00 і в.
Чаші від.................... $20, 35, 40, 50 і висше
Лїхтарі, Служебники, Евангелія від $20, 45, 55, 60 і 80.00 дол.

Цьвіти на престол і до сьвічок по ріжній цїні.

Приймає ся замовленя на нові річи і до направи старі ризи
ВИРОБЛЯЄ СЯ ВІДЗНАКИ БРАТСКІ, ПАСИ і проче.

Сьвітло церковне:

СЬВІЧКИ ВОСКОВІ (декоровані) з образками по 26 цнт. за фунт, 1 на фунт, 2 на ф., 3 на ф., 4 на ф., 6 на ф., 8 на ф. і 14 на фунт.
Сьвічки воскові ручно декоровані 50 цнт. за фунт, 2 на ф., 4 на ф., 6 на ф. і 8 на фунт.
Тройції ручно декоров. 5, 6·50, 7, 9.50 д. | Угля до кадильниці .... 28 цнт.
Пачка (120) запалячів . . . 24 цнт. | Олива ґальон .... 1.10 дол.
Сьвічки воскові до надставлюваня 3 на фунт 22 цт.
,, ,, 4 на ф. і 6 на фунт........... 22 ,,
Офірки воскові 16 на ф. і 18 на фунт .... 22 ,,
Сьвічки стеаринові.................... 16 ,,
,, ,, 4 на ф., кручені 4 на ф., 6 на ф. і 1 на фунт.
Сьвічки на престол (extra) 37 цт. за фунт, воскові жовті 1 на ф. і 6 на фунт 30 цнт.
Кадило 50 і 55 цнт. за фунт.

АРТИСТ РІЗБЯР
Евгеній Василенко
виконує усякі роботи
входячі в обояг церковної штуки, як:
ІКОНОСТАСИ
ВІВТАРІ
ПРЕСТОЛИ
БАЛЬДАХИНИ і т. д.
Золотить і малює ікони.
Усї роботи виконує добросовісно.
EUGENY VASYLENKO
337 W. Center St., Shenandoah, Pa.

Одинока взірцево уряджена
ДРУКАРНЯ „СВОБОДИ"

затрудняє добре вишколений друкарський персональ, посїдає найновійші машини, як тоже ріжнородні гарні черенки і прикраси.

Виконує
всякі друкарські роботи
точно, гарно і по низьких цїнах.

Впов. Родимцї, як тоже Відділи і члени Р. Н. Союза повинні з всякими друкарськими роботами удавати ся лише до своєї друкарнї „Свободи." — Адрес:
184 Hudson Street, New York, N. Y.

Оден з найбільших броварів в Америцї.

Варить пиво на краєвий спосіб, без всяких примішок.

Хто лиш раз попоютує сего пива, то иншого вже не буде пити.

Голова від него нїколи не болить, бо єсть здорове і поживне.

Не треба его зрештою хвалити, бо добре само за себе говорить.

E. ROBINSON'S SONS,
Lager Beer Brewery,
435 to 455 N. 7-th Str., Scranton, Pa.

Telephone calls:
General Office 2333, Night Call 4854.